

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти
магістр

на тему: «Методика обліку грошових коштів та аналіз платоспроможності
підприємства»

Виконав: здобувач вищої освіти
за освітньою програмою
Облік і оподаткування
спеціальності 071 Облік і оподаткування
ступеня вищої освіти магістр
групи 1
Власенко Д. Д.
Керівник: Зоря О. П.
Рецензент: Губарик О. М.

Полтава 2025 року

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра обліку і оподаткування

Освітньо-професійна програма Облік і оподаткування
Спеціальність 071 Облік і оподаткування
Рівень вищої освіти другий (магістерський)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
_____ Наталія КАНЦЕДАЛ
14 листопада 2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Власенку Денису Дмитровичу

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Методика обліку грошових коштів та аналіз платоспроможності підприємства»

керівник роботи: доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування Зоря Олексій Петрович

Затверджено засіданням кафедри протокол № 5 від 07 жовтня 2024 р.

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи 11 грудня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи:
фінансова звітність за 2022 – 2024 рр.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

Розділ 1. Теоретико-методичні основи обліку грошових коштів

2. Облік грошових коштів.

Розділ 3. Аналіз і шляхи підвищення рівня платоспроможності підприємства.

5. Перелік графічного матеріалу: схеми, рисунки, графіки, діаграми за темою та об'єктом дослідження.

6. Дата видачі завдання: 14 листопада 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір і затвердження теми роботи.	03.10.2024 р. – 29.10.2024 р.	
2	Складання та погодження розгорнутого плану та завдання на кваліфікаційну роботу	30.10.2024 р. – 14.11.2024 р.	
3	Опрацювання літературних джерел	15.11.2024 р. – 10.11.2025 р.	
4	Збір, вивчення і обробка інформації, необхідної для виконання роботи	15.11.2024 р. – 10.11.2025 р.	
5	Виконання теоретичного розділу роботи	15.11.2024 р. – 03.02.2025 р.	
6	Виконання аналітичних розділів роботи	04.02.2025 р. – 10.11.2025 р.	
7	Оформлення тексту роботи	11.11.2025 р. – 21.11.2025 р.	
8	Попередній захист роботи на кафедрі	24.11.2025 р. – 26.11.2025 р.	
9	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень і пропозицій	27.11.2025 р. – 03.12.2025 р.	
10	Нормо-контроль	04.12.2025 р. – 10.12.2025 р.	
11	Захист кваліфікаційної роботи	22.12.2024 р. - 24.12.2025 р.	

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ.....	9
1.1. Економічний зміст грошових коштів, їх класифікація, функції	9
1.2. Стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення...	21
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ.....	28
2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства	28
2.2. Облік грошових коштів та відображення інформації у звітності	35
2.3. Податкові аспекти обліку грошових операцій.....	50
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ І ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	53
3.1. Фінансово-економічний стан суб'єкта господарювання	53
3.2. Аналіз ліквідності балансу та оцінювання платоспроможності підприємства за системою відносних показників	67
3.3. Визначення ознак поточної, критичної та надкритичної неплатоспроможності.....	78
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	89
ДОДАТКИ.....	98

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах ведення господарської діяльності підприємств грошові кошти виступають не лише засобом розрахунків та накопичення, але й одним із ключових ресурсів, що забезпечують життєздатність, розвиток та конкурентоспроможність суб'єкта господарювання. Ефективна організація обліку грошових коштів дозволяє забезпечити своєчасність фінансових розрахунків, підтримувати необхідний рівень ліквідності, стабілізувати грошово-потоковий цикл та мінімізувати ризики втрат через неоптимальне управління грошовими ресурсами.

Управління грошовими потоками прямо пов'язане з здатністю підприємства обслуговувати боргові зобов'язання та контролювати рівень ризиків у фінансовій діяльності. Разом з цим, аналіз платоспроможності підприємства виступає одним із провідних інструментів оцінювання його фінансової стійкості та здатності протистояти зовнішнім негативним впливам.

У звіті Національного банку України (2025) зазначено, що для забезпечення стабільності фінансової системи країни важливим є контроль платоспроможності корпоративного сектора, адже недосконале управління грошовими потоками бізнес-структур створює ризики не лише для окремого підприємства, але й для послідовності фінансової системи.

Методика бухгалтерського обліку грошових коштів, як компонент системи обліково-аналітичного забезпечення, має безпосередній зв'язок із якістю фінансової звітності та інформаційною базою для прийняття управлінських рішень.

Актуальні економічні дослідження свідчать, що компоненти облікової системи управління грошовими потоками (cash-flow management) формують аналітичне підґрунтя для прогнозування, планування та регулювання надходжень і вибуття коштів, що стає необхідним елементом забезпечення ліквідності та платоспроможності підприємства. Особливої ваги це питання набуває в умовах економічної турбулентності, коли підприємства стикаються з

коливаннями ринкового попиту, інфляційними процесами та невизначеністю зовнішніх чинників. У таких умовах ефективний облік грошових коштів дозволяє своєчасно ідентифікувати «вузькі місця» в потоках коштів, оптимізувати сценарії витрат, збалансувати операційну, інвестиційну та фінансову діяльність.

З огляду на зазначене, удосконалення методики обліку грошових коштів та поглиблене дослідження аналізу платоспроможності підприємства набуває ключового значення як для теоретичної науки обліку та аудиту, так і для практики управління сучасним бізнесом. Саме тому тема цієї роботи є своєчасною, практично значущою та науково обґрунтованою.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження методики обліку грошових коштів та удосконалення підходів до аналізу платоспроможності підприємства, з метою підвищення ефективності управління його фінансовими ресурсами.

Для досягнення поставленої мети вирішувалися такі завдання:

- 1) узагальнити економічну сутність поняття «грошові кошти» та визначити їх роль у фінансово-господарській діяльності підприємства;
- 2) проаналізувати нормативно-правову базу, що регулює порядок обліку грошових коштів і розрахункових операцій;
- 3) дослідити існуючу методику бухгалтерського обліку грошових коштів та запропонувати напрями її вдосконалення;
- 4) розглянути теоретичні засади оцінювання платоспроможності підприємства та її основні показники;
- 5) провести практичний аналіз платоспроможності конкретного суб'єкта господарювання та надати рекомендації щодо підвищення його фінансової стійкості.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є система бухгалтерського обліку та фінансового аналізу діяльності підприємства в частині руху грошових коштів.

Предметом дослідження виступають методичні підходи до обліку

грошових коштів, процедури їх контролю та аналітична оцінка платоспроможності підприємства на основі даних фінансової звітності.

Методи дослідження. У процесі виконання кваліфікаційної роботи використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, а саме: діалектичний метод – для розкриття сутності грошових коштів та їх ролі у фінансово-господарській діяльності підприємства; методи аналізу й синтезу – для дослідження теоретичних положень та формування висновків щодо організації обліку грошових коштів; абстрактно-логічний метод – для узагальнення наукових підходів і формулювання висновків та пропозицій; порівняльний метод – для дослідження облікової політики підприємства та відображення грошових коштів у звітності; економіко-статистичні методи – для оцінювання динаміки та структури грошових потоків підприємства; коефіцієнтний метод – для аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства за системою відносних показників; графічний метод – для наочної ілюстрації результатів аналізу; монографічний метод – для вивчення досвіду та узагальнення практики організації обліку грошових коштів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретичних засад обліку грошових коштів, зокрема готівкових виплат працівникам і внесків до власного капіталу, що дало змогу уточнити порядок їх відображення у системі бухгалтерського обліку. Удосконалено методичний підхід до контролю руху грошових коштів шляхом розроблення моніторингового аркуша внутрішнього контролю, який забезпечує системну звірку даних первинних документів, банківських виписок і облікових реєстрів, підвищуючи достовірність фінансової звітності. Також обґрунтовано механізм управління платоспроможністю підприємства, що інтегрує діагностику, прогнозування та контроль ліквідності, сприяючи підвищенню фінансової стійкості та ефективності використання оборотних коштів у діяльності підприємства.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх безпосереднього застосування в обліковій та аналітичній практиці підприємств

аграрного сектору. Запропонований моніторинговий аркуш внутрішнього контролю за рухом грошових коштів може бути використаний як інструмент удосконалення системи внутрішнього аудиту, забезпечуючи своєчасне виявлення розбіжностей між первинними документами, банківськими виписками та обліковими регістрами. Реалізація розробленого механізму управління платоспроможністю підприємства сприятиме підвищенню ліквідності, оптимізації структури активів і зобов'язань, зміцненню фінансової стійкості та запобіганню кризовим явищам у діяльності суб'єктів господарювання. Отримані результати можуть бути використані в практичній роботі бухгалтерських служб, при підготовці внутрішньої фінансової звітності, а також у навчальному процесі під час викладання дисциплін з бухгалтерського обліку, аналізу та фінансів.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження доповідалися на засіданнях конференцій (м. Полтава, ПДАУ, 2025).

Публікації. В ході виконання кваліфікаційної роботи опубліковано 2 тези (1 одноосібна, 1 – у співавторстві) загальним обсягом 0,32 др. арк у матеріалах конференцій, авторський внесок становить 0,23 др. арк.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ

1.1. Економічний зміст грошових коштів, їх класифікація, функції

Грошові кошти посідають центральне місце у фінансово-економічній діяльності підприємства, оскільки забезпечують безперервність господарських процесів, виступають універсальним засобом обміну та вимірювання вартості. У системі бухгалтерського обліку їх визначають як найбільш ліквідні активи, що включають готівку в касі, кошти на банківських рахунках та інші платіжні інструменти, придатні для оперативного проведення розрахунків [23].

З позиції економічної теорії гроші розглядаються як особливий товар, який виконує функцію загального еквівалента, тобто здатний виражати вартість усіх інших товарів і послуг. Завдяки цьому вони забезпечують рівновагу в обміні та виступають головним елементом фінансових ресурсів підприємства. Саме грошові кошти створюють умови для мобільності капіталу, дозволяють швидко реагувати на зміни ринкової ситуації, здійснювати фінансові операції й підтримувати платоспроможність суб'єкта господарювання [29].

Значущість грошових ресурсів проявляється у їхній багатофункціональності: вони одночасно виконують функції засобу обігу, платежу, міри вартості, накопичення та контролю. Наявність достатнього обсягу коштів визначає здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання, підтримувати ліквідність і забезпечувати стабільний розвиток. Нестача грошових ресурсів або їх неефективне використання може спричинити фінансові труднощі, втрату ділової репутації та навіть загрозу неплатоспроможності [31].

В умовах сучасної економічної динаміки роль грошових коштів значно посилюється. Вони стають не лише технічним інструментом розрахунків, а й стратегічним чинником управління, що впливає на темпи зростання підприємства. Раціональне управління грошовими потоками забезпечує

розширення виробництва, інвестиції у нові напрями діяльності й формує основу фінансової стійкості у довгостроковій перспективі.

З економічної точки зору гроші є особливим видом товару, який виконує функцію загального еквівалента, забезпечує обіг товарів і послуг та супроводжує рух капіталу. Для підприємства грошові кошти становлять головний інструмент підтримання безперервності господарських процесів: вони дають змогу реалізовувати продукцію, здійснювати розрахунки з постачальниками, виплачувати заробітну плату, виконувати податкові зобов'язання й формувати інвестиційні ресурси. Наявність достатнього обсягу коштів і ефективність їх використання є вирішальними факторами платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості суб'єкта господарювання [21].

Формування грошових коштів відбувається у результаті трьох основних напрямів діяльності підприємства – операційної, інвестиційної та фінансової.

В операційній діяльності грошові ресурси забезпечують функціонування основних виробничих процесів; аналіз їх руху дозволяє виявити тенденції зміни оборотності, необхідні для зростання обсягів виробництва та підвищення ефективності діяльності.

В інвестиційній діяльності грошові потоки відображають потенціал майбутнього розвитку підприємства, його здатність підтримувати необхідний рівень операційної активності, досягати запланованих показників рентабельності та забезпечувати фінансову гнучкість.

У фінансовій діяльності рух грошових коштів відображає взаємовідносини з власниками, інвесторами та кредиторами, демонструє масштаби залучення чи повернення ресурсів і впливає на структуру капіталу підприємства [60].

У бухгалтерському обліку поняття «грошові кошти» трактується як сукупність найбільш ліквідних активів, які можуть бути використані для виконання поточних зобов'язань у найкоротший строк. До їх складу належать: готівка в касі підприємства; кошти на банківських рахунках (поточних,

валютних, спеціальних); депозити до запитання; кошти в дорозі; а також електронні гроші, емітовані у відкритих платіжних системах.

Отже, економічний зміст грошових коштів полягає в їхній універсальності та багатофункціональності як фінансового ресурсу, що забезпечує реалізацію всіх напрямів діяльності підприємства, є основою його платоспроможності та виступає важливим індикатором фінансової стабільності [39].

У науковій та обліковій практиці категорія «грошові кошти» розкривається не лише з позицій економічної сутності, а й через систему нормативно-правових документів, що регламентують порядок їх обліку та відображення у фінансовій звітності (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Визначення грошових коштів за НП(С)БО 1 та МСБО 7

Джерело	Склад грошових коштів	Особливості визначення
НП(С)БО 1 [34]	– Готівкові кошти; – Кошти на банківських рахунках; – Депозити до запитання.	Підхід зосереджено на традиційних формах грошових ресурсів, які безпосередньо доступні для проведення поточних розрахунків підприємства.
МСБО 7 [14]	– Готівка в обігу; – Депозити, доступні на першу вимогу; – Еквіваленти грошових коштів (короткострокові високоліквідні інвестиції з мінімальним ризиком зміни вартості).	Визначення є розширеним: окрім готівки та депозитів до запитання охоплює фінансові інструменти, що можуть бути швидко перетворені у грошові кошти, підвищуючи рівень ліквідності підприємства.

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [34], до складу грошових коштів належать готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання. Такий підхід відображає класичне розуміння грошових коштів як найбільш ліквідних активів, що забезпечують своєчасне виконання зобов'язань підприємства.

Натомість МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» [14] тлумачить поняття грошових коштів ширше - як готівку в касі, депозити до запитання та еквіваленти грошових коштів, тобто короткострокові високоліквідні інвестиції,

які можуть бути швидко конвертовані у визначені суми грошей і мають незначний ризик зміни вартості. Такий підхід відображає вимоги міжнародної фінансової практики, орієнтованої на комплексне оцінювання ліквідності підприємства.

Отже, як національні, так і міжнародні стандарти бухгалтерського обліку визнають ключову роль грошових коштів у забезпеченні фінансової стабільності підприємства. Водночас між ними простежується відмінність у підходах до визначення їх складу: НП(С)БО 1 обмежується готівкою та коштами на рахунках, тоді як МСБО 7 розширює це поняття, включаючи еквіваленти грошових коштів як додатковий елемент ліквідності. З огляду на це доцільно розглянути систему нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку грошових коштів та їх еквівалентів (табл. 1.2), яка визначає вимоги до їх визнання, оцінки та відображення у фінансовій звітності.

Таблиця 1.2

Система нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку грошових коштів та їх еквівалентів

Рівень	Нормативний акт	Коротка характеристика
1	2	3
1 рівень – Міжнародні стандарти	МСБО 7 [14]	Визначає принципи формування звіту про рух грошових коштів, установлює класифікацію потоків за видами діяльності
	МСБО 21	Регламентує порядок перерахунку монетарних статей в іноземній валюті та відображення курсових різниць у фінансовій звітності.
	МСБО 29 [67]	Містить вимоги до ведення обліку та складання звітності в умовах гіперінфляційної економіки.
2 рівень – Національні закони України	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [53]	Закладає правові основи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, забезпечує достовірність і прозорість фінансової інформації.
	Закон України «Про банки і банківську діяльність» [52]	Визначає організаційні засади функціонування банківської системи, права й обов'язки банків у сфері розрахунково-касового обслуговування.
	Закон України «Про Національний банк України» [56]	Визначає статус, повноваження та функції НБУ як основного органу грошово-кредитного регулювання держави.

1	2	3
2 рівень – Національні закони України	Закон України «Про валюту і валютні операції» [54]	Установлює порядок здійснення валютних операцій, правила обігу валютних цінностей і принципи валютного нагляду.
	Податковий кодекс України [44]	Визначає правила оподаткування операцій підприємств, зокрема тих, що пов'язані з рухом грошових коштів, та відповідальність за порушення податкового законодавства.
3 рівень – Підзаконні нормативні документи	НП(С)БО 1 [34]	Установлює склад і структуру фінансової звітності, а також порядок розкриття інформації про грошові кошти та їх еквіваленти.
	НП(С)БО 21 [45]	Визначає методологічні засади відображення операцій в іноземній валюті та трансляції фінансової звітності у національну валюту.
4 рівень – Інструкції та положення	Інструкція № 291 [17]	Регламентує порядок ведення бухгалтерських рахунків та узагальнення інформації про господарські операції за допомогою подвійного запису.
	Положення про ведення касових операцій у національній валюті України [47]	Визначає організаційні вимоги до здійснення касових операцій підприємствами та установами.
	Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні [16]	Регулює порядок проведення безготівкових розрахунків між клієнтами банків та банківськими установами.
	Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань [48]	Встановлює правила проведення інвентаризації, зокрема перевірки фактичної наявності грошових коштів і документального оформлення її результатів.

Наведена система нормативно-правового регулювання свідчить, що облік грошових коштів має багаторівневий і комплексний характер. На міжнародному рівні пріоритет надано уніфікації підходів до відображення грошових потоків, валютних операцій та ведення звітності в умовах нестабільного середовища. Національні закони України формують правові засади бухгалтерського обліку, визначають принципи функціонування банківської системи, валютного ринку й оподаткування. Підзаконні нормативні акти деталізують методику ведення обліку грошових коштів, організацію касових і безготівкових розрахунків, застосування Плану рахунків і процедури

інвентаризації.

Така багаторівнева система формує надійне правове підґрунтя для достовірного відображення грошових коштів у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, забезпечуючи можливість належного контролю за їх рухом. Водночас варто відзначити, що національні стандарти й інструкції здебільшого характеризуються вузьким підходом до трактування об'єкта обліку, тоді як міжнародні стандарти пропонують більш комплексне й гнучке розуміння цієї категорії. Це зумовлює потребу в подальшій гармонізації української облікової практики з вимогами МСФЗ, що сприятиме підвищенню порівнюваності фінансових даних і зростанню інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств [39].

Для підвищення ефективності організації обліку та контролю доцільним є розгляд грошових коштів за їх класифікаційними ознаками (табл. 1.3), що дає змогу систематизувати інформацію й забезпечити зручність її використання в аналітичних та управлінських цілях. Запропонована класифікація відображає багатогранність економічної сутності грошових коштів і створює основу для їх комплексного дослідження.

Кожен класифікаційний критерій має практичне значення для бухгалтерського обліку, фінансового аналізу та управління підприємством. По-перше, розподіл грошових коштів за місцем зберігання є ключовим для забезпечення контролю за їх рухом. Готівка в касі використовується для проведення поточних невеликих розрахунків, але підпорядковується суворим вимогам касової дисципліни. Кошти на банківських рахунках є основним інструментом безготівкових розрахунків, що забезпечують прозорість платежів і контроль із боку фінансових інституцій. Кошти в дорозі відображають тимчасову різницю між моментом здійснення платежу та його зарахуванням на рахунок, що має значення для оцінювання ліквідності та точності фінансових показників [60].

Таким чином, запропонована класифікація грошових коштів дозволяє розкрити їх економічну природу та практичне значення у діяльності

підприємства. Вона формує методичну основу для організації бухгалтерського обліку, аналітичних розрахунків і контролю за рухом коштів.

Таблиця 1.3

Класифікація грошових коштів за основними ознаками

Ознака класифікації	Види грошових коштів	Характеристика
За місцем зберігання	Готівка в касі; кошти на банківських рахунках; кошти в дорозі	Визначає локалізацію грошових ресурсів. Готівка використовується для поточних розрахунків, кошти на рахунках - для безготівкових операцій, а кошти в дорозі - це тимчасові суми, які перебувають у процесі зарахування.
За формою існування	Готівкові; безготівкові; електронні	Відображає спосіб використання грошей. Готівкові застосовуються у касових операціях, безготівкові - через банківську систему, електронні -
За валютою	У національній валюті; в іноземній валюті	Показує розподіл грошових коштів залежно від валюти обігу, що впливає на порядок їх обліку, оцінку та відображення курсових різниць.
За джерелами формування	Власні; залучені; позикові	Характеризує походження грошових ресурсів: власні - сформовані за рахунок діяльності підприємства; залучені — отримані від інвесторів; позикові - надходять від кредиторів.
За функціональним призначенням	Операційні; інвестиційні; фінансові	Відображає напрям використання коштів. Операційні забезпечують поточну діяльність, інвестиційні - придбання активів, фінансові - операції з капіталом і зобов'язаннями.
За режимом використання	Вільні; обмежені у використанні	Вільні кошти можуть бути використані без обмежень, тоді як обмежені - призначені для цільових платежів або резервів.
За рівнем ліквідності	Абсолютно ліквідні; відносно ліквідні	Абсолютно ліквідні - готівка та кошти на поточних рахунках; відносно ліквідні - депозити до запитання та короткострокові інвестиції, які потребують часу для конвертації.

Завдяки структуризації за різними критеріями забезпечується комплексне бачення ролі грошових ресурсів у господарському процесі - від моменту їх надходження до кінцевого використання.

Зокрема, поділ грошових коштів за місцем зберігання дає змогу визначити рівень мобільності фінансових ресурсів та організувати ефективний контроль за їх обігом. Розмежування за формою існування й валютою обігу дозволяє врахувати специфіку готівкових, безготівкових і електронних операцій, а також вплив валютних ризиків на фінансові результати підприємства. Класифікація за джерелами формування дає можливість оцінити

структуру фінансування діяльності, співвідношення власних і залучених коштів, що є важливим для забезпечення фінансової стійкості.

Водночас поділ за функціональним призначенням і режимом використання забезпечує обґрунтованість управлінських рішень щодо напрямів витрачання грошових ресурсів, а також створює передумови для оптимізації ліквідності та підтримання платоспроможності підприємства. Критерій ліквідності, у свою чергу, дає змогу встановити потенційну швидкість перетворення активів у грошову форму, що має вирішальне значення для фінансового аналізу та прогнозування руху коштів.

Отже, класифікація грошових коштів є не лише елементом теоретичної систематизації, а й важливим практичним інструментом обліку, аналізу й управління. Її застосування дозволяє підвищити аналітичну інформативність фінансової звітності, забезпечити прозорість грошових потоків і зміцнити фінансову дисципліну на підприємстві. У подальшому вона слугує базою для побудови системи внутрішнього контролю, планування потреб у ліквідності та формування політики управління грошовими ресурсами.

У сучасній системі фінансового менеджменту ключового значення набуває аналіз грошових потоків, оскільки саме він відображає процес формування, розподілу та використання коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. На відміну від класифікації грошових коштів, яка фіксує їхній поточний стан, дослідження потоків дозволяє простежити динаміку руху ресурсів у часі, оцінити їхню стабільність і здатність забезпечувати платоспроможність та розвиток суб'єкта господарювання (табл. 1.4).

Усі господарські операції підприємства прямо або опосередковано пов'язані з рухом грошових коштів. Саме вони є матеріальним відображенням економічних процесів - від придбання виробничих ресурсів і виготовлення продукції до її реалізації, отримання доходів і розподілу фінансових результатів. Кожен напрям діяльності підприємства - операційний, інвестиційний чи фінансовий - має власну систему потоків, які формують

основу для аналізу ефективності управління коштами та фінансової стійкості.

Таблиця 1.4

Види грошових потоків підприємства та їх характеристика

Вид грошових потоків	Сутність	Типові надходження	Типові витрати	Економічне значення
Операційні	Відображають рух коштів, пов'язаний з основною діяльністю підприємства - виробництвом продукції, виконанням робіт і наданням послуг.	Виручка від реалізації товарів, продукції, робіт чи послуг; авансові платежі від покупців; інші операційні надходження.	Оплата постачальникам і підрядникам; виплата заробітної плати; сплата податків, зборів і поточних витрат.	Показують здатність підприємства генерувати грошові надходження від основної діяльності та покривати поточні потреби.
Інвестиційні	Пов'язані з придбанням, модернізацією та реалізацією необоротних активів, а також фінансовими інвестиціями.	Продаж основних засобів, нематеріальних активів, фінансових інструментів, часток у статутному капіталі.	Придбання обладнання, будівництво, капітальні вкладення, купівля цінних паперів.	Відображають рівень інвестиційної активності та потенціал розвитку підприємства в довгостроковій перспективі.
Фінансові	Відображають операції із залучення, обслуговування та повернення капіталу, а також розрахунки з власниками і кредиторами.	Надходження від випуску акцій; отримання кредитів, позик, фінансової допомоги.	Погашення позик і кредитів; виплата дивідендів; викуп власних акцій.	Характеризують здатність підприємства залучати фінансові ресурси, підтримувати оптимальну структуру капіталу та рівень фінансової стійкості.

Аналіз грошових потоків за видами діяльності дає змогу глибше оцінити фінансові результати підприємства, його здатність до самофінансування, інвестиційної активності та залучення капіталу. Кожен вид діяльності формує власний напрям руху коштів, що відображає не лише економічні процеси, а й ефективність управлінських рішень у різних сферах функціонування

підприємства.

Операційна діяльність є основним джерелом надходження грошових коштів і базовою передумовою стабільності фінансових потоків. Вона охоплює процеси виробництва, реалізації продукції, надання послуг, розрахунки з постачальниками, покупцями, працівниками та державою. Позитивний чистий грошовий потік від операційної діяльності свідчить про здатність підприємства генерувати достатній обсяг ресурсів для покриття поточних витрат, сплати податків і формування прибутку. Натомість від'ємне сальдо є сигналом низької ефективності основної діяльності або надмірного навантаження витрат, що потребує оперативного управлінського втручання.

Інвестиційна діяльність відображає процес формування матеріальної та фінансової бази розвитку підприємства. Вона включає придбання, модернізацію та реалізацію основних засобів, нематеріальних активів і довгострокових фінансових інструментів. Негативний грошовий потік за цим видом діяльності у короткостроковій перспективі є закономірним, адже свідчить про активну інвестиційну політику, спрямовану на розширення виробництва, впровадження інновацій чи оновлення технічної бази. Водночас позитивне сальдо може свідчити про продаж активів або згортання інвестиційної діяльності, що потребує додаткового аналізу причин і наслідків таких дій.

Фінансова діяльність відображає процеси залучення й повернення капіталу, виплати дивідендів, обслуговування боргових зобов'язань та управління структурою джерел фінансування. Позитивний грошовий потік за цим напрямом зазвичай свідчить про надходження зовнішніх фінансових ресурсів - кредитів, позик, емісії акцій або фінансової допомоги. Проте надмірна залежність від залучених коштів може знижувати фінансову незалежність підприємства і збільшувати ризики платоспроможності. Негативний потік, навпаки, може бути результатом погашення боргів чи виплати дивідендів, що є ознакою стабільної діяльності за умови достатнього обсягу операційного прибутку.

Отже, узгоджений рух грошових потоків у межах трьох основних напрямів діяльності забезпечує фінансову рівновагу підприємства. Стійкість операційних потоків формує основу ліквідності, інвестиційні потоки визначають потенціал розвитку, а фінансові - впливають на структуру капіталу та довгострокову стійкість. Взаємозв'язок цих компонентів створює цілісну фінансову систему, що відображає не лише поточний стан підприємства, а й його перспективну здатність забезпечувати зростання вартості бізнесу.

У сучасній економічній системі грошові кошти відіграють провідну роль, виконуючи низку взаємопов'язаних функцій, що забезпечують ефективність господарської діяльності підприємства, його фінансову стабільність та взаємодію з ринковим середовищем (табл. 1.5). Саме через функціональний зміст грошей розкривається їхня економічна сутність як активу, здатного забезпечувати рух вартості, контроль за ресурсами та розвиток підприємства.

Таблиця 1.5

Функції грошових коштів підприємства

Функція	Зміст (характеристика)	Приклади практичного прояву
Засіб обігу	Забезпечує процес обміну товарами, роботами й послугами між підприємствами та контрагентами, сприяючи безперервності господарського обороту.	Розрахунки з постачальниками, покупцями, підрядниками; комерційні операції з реалізації продукції.
Засіб платежу	Використовується для виконання фінансових зобов'язань підприємства перед внутрішніми та зовнішніми стейкхолдерами.	Виплата заробітної плати, сплата податків, розрахунки за кредитами, орендою, страховими внесками.
Міра вартості	Служить універсальним інструментом вимірювання й порівняння вартості товарів, послуг та результатів діяльності у грошовому виразі.	Формування цін на продукцію, оцінювання активів і зобов'язань, визначення фінансових результатів.
Накопичувальна (резервна)	Дає можливість створювати грошові резерви для фінансування майбутніх витрат, інвестицій і покриття ризиків.	Формування резервного та амортизаційного фондів, накопичення капіталу для інвестиційних проектів.
Інвестиційна	Забезпечує фінансування процесів розвитку, модернізації виробництва, інноваційної діяльності та розширення ринків збуту.	Придбання основних засобів, модернізація обладнання, інвестиції у нові напрями діяльності.
Контрольна	Виконує функцію моніторингу фінансового стану підприємства, виступає основою оцінки ефективності управління ресурсами.	Аналіз ліквідності, оцінка платоспроможності, виявлення фінансових дисбалансів і ризиків.

Функції грошових коштів перебувають у тісному взаємозв'язку та взаємодоповнюють одна одну. Як засіб обігу, вони забезпечують матеріальний і фінансовий обмін результатами діяльності, сприяючи безперервності господарського процесу. Виконуючи роль засобу платежу, грошові кошти гарантують своєчасне виконання підприємством своїх зобов'язань перед працівниками, постачальниками, державою та іншими учасниками економічних відносин. У функції міри вартості вони виступають універсальним вимірювачем результатів діяльності, формуючи основу для ціноутворення, бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Через накопичувальну функцію грошові ресурси створюють базу для фінансування майбутніх витрат, інвестиційних проектів, резервування коштів на непередбачені потреби. У інвестиційній функції гроші виступають засобом розвитку підприємства, оскільки їхнє ефективне використання сприяє розширенню виробництва, оновленню основних фондів і впровадженню інноваційних технологій. Не менш важливою є контрольна функція, яка дозволяє відстежувати динаміку фінансових показників, оцінювати ліквідність і виявляти відхилення, що впливають на стабільність підприємства.

Отже, грошові кошти є фундаментальним елементом фінансової системи підприємства, який поєднує всі аспекти його діяльності - від операційної до інвестиційної та фінансової. Вони формуються у результаті основних процесів господарювання, виступають найбільш ліквідними активами та слугують головним індикатором платоспроможності, ділової активності й стратегічного потенціалу підприємства [57].

Розгляд економічної сутності, класифікації та функцій грошових коштів дозволяє визначити їх як універсальний фінансовий інструмент, що інтегрує всі господарські процеси. Саме через механізм руху грошових коштів відображається економічна ефективність підприємства, рівень управління його фінансовими ресурсами та здатність забезпечувати сталий розвиток і конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

1.2. Стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення

Проблематика обліку та управління грошовими коштами традиційно посідає центральне місце у фінансовій науці та практиці бухгалтерського обліку. Це пояснюється тим, що грошові ресурси є найліквіднішими активами підприємства, визначають його платоспроможність, фінансову стійкість і здатність забезпечувати безперервність господарської діяльності. У сучасних умовах функціонування ринкової економіки, посилення конкуренції та нестабільності зовнішнього середовища роль ефективного управління грошовими потоками суттєво зростає. Від якості цього процесу залежить спроможність підприємства адаптуватися до економічних змін, своєчасно виконувати фінансові зобов'язання перед контрагентами й державою, а також формувати стратегічні передумови сталого розвитку.

Наукові дослідження у цій сфері охоплюють широкий спектр питань - від визначення економічної сутності грошових коштів та розкриття їх функцій до розроблення методичних підходів до аналізу ліквідності, платоспроможності та управління грошовими потоками. У працях вітчизняних і зарубіжних учених спостерігається різноманітність поглядів на зміст категорії «грошові кошти» та її місце в системі фінансового менеджменту. Одні науковці акцентують увагу на облікових аспектах - правильності визнання, оцінки та відображення грошових коштів у фінансовій звітності, а також на гармонізації національних стандартів з міжнародними. Інші зосереджуються на аналітичних підходах - дослідженні грошових потоків як індикатора фінансової стабільності, рентабельності та ділової активності підприємств.

Вагомим напрямом наукових пошуків є також контроль і аудит руху грошових коштів, оскільки від ефективності внутрішнього контролю залежить достовірність фінансової інформації, запобігання порушенням і підвищення рівня фінансової дисципліни. Недосконала організація облікових процедур або відсутність системного контролю можуть призвести до спотворення показників фінансової звітності, зростання необґрунтованих витрат, втрати прибутковості

та ділової репутації.

У сучасних наукових джерелах все більше уваги приділяється цифровізації процесів управління грошовими потоками - впровадженню автоматизованих систем обліку, аналітичних платформ Business Intelligence, застосуванню штучного інтелекту для прогнозування надходжень і витрат. Це відкриває нові можливості для підвищення прозорості, оперативності й обґрунтованості управлінських рішень.

Отже, узагальнення наукових підходів дає підстави стверджувати, що грошові кошти слід розглядати не лише як об'єкт бухгалтерського обліку, а й як стратегічний ресурс підприємства, ефективне управління яким забезпечує фінансову рівновагу, підвищує конкурентоспроможність і визначає потенціал довгострокового розвитку.

У праці В. Шарманської та П. Чаплі [70] розглянуто особливості аналізу показників Звіту про рух грошових коштів як одного з ключових інструментів оцінювання фінансового стану підприємства. Автори узагальнили наукові підходи до дослідження фінансової звітності, що відображає рух коштів, визначили послідовність аналітичних етапів і зосередили увагу на практичних аспектах інтерпретації результатів аналізу для оцінки фінансової стійкості суб'єктів господарювання.

У статті Н. Кузьменко, Н. Яценко, Р. Цигана та І. Манченко [24] акцентовано увагу на специфіці організації аудиту грошових коштів у контексті концепції сталого розвитку. Дослідниками узагальнено теоретичні підходи до перевірки руху коштів, виокремлено основні напрями аудиторської діяльності та наголошено на важливості документального підтвердження господарських операцій. Як практичний результат запропоновано тест для оцінювання стану внутрішнього контролю та план проведення аудиту, подані у табличній формі, що сприяє підвищенню якості та прозорості контрольного процесу.

У публікації А. Гриліцької та А. Харченко [8] досліджено вплив грошових потоків на ліквідність і платоспроможність підприємства. Автори систематизували основні методи аналізу - коефіцієнтний, балансовий,

календарний та інтегральний, - і розробили практичні рекомендації щодо синхронізації надходжень і витрат з метою зміцнення фінансової стійкості та забезпечення зростання чистого грошового потоку.

У дослідженні Л. Шкварчук та Р. Слав'юка [71] представлено методику оцінювання інвестиційної привабливості підприємств на основі аналізу грошових потоків. Автори підкреслюють значення часової, просторової та вартісної узгодженості потоків операційної та інвестиційної діяльності як ключової умови збалансованого розвитку підприємства. У роботі доведено ефективність кількісного підходу, що ґрунтується на аналізі граничних приростів грошових потоків у межах одного інвестиційного циклу, а також запропоновано універсальний інструментарій для порівняння потенціалів потоків і оцінювання доцільності інвестиційних витрат у підприємствах різних галузей і форм власності.

У статті Ф. Філіпової, А. Атанасова, Р. Марінової та Т. Запрянової [66] досліджено роль Звіту про рух грошових коштів у процесі банківського кредитування підприємств. Автори підкреслили, що, незважаючи на його значення для оцінки ліквідності та кредитоспроможності позичальників, на практиці цей звіт часто поступається за аналітичною цінністю Балансу та Звіту про фінансові результати. Дослідники також звертають увагу на проблеми класифікації потоків і нормативного регулювання безготівкових операцій, що знижує точність і порівнюваність показників. У зв'язку з цим обґрунтовано необхідність удосконалення структури звіту та розширення його аналітичних можливостей для ефективнішого використання у банківському секторі.

У роботі О. Степаненко [60; 61] проаналізовано економічну природу грошових потоків у системі обліку, менеджменту та економічних відносин на мікро- й макрорівнях. Авторка визначає ключові властивості потоків, що впливають на фінансову стабільність підприємства, зокрема їх динамічність, збалансованість і ризиковість, та підкреслює важливість оптимізації управління на основі принципу співвідношення ризику й доходу. Запропоновано підходи до підвищення ефективності управління грошовими потоками через

формування системи контролю ризиків і стратегічного прогнозування ліквідності.

У статті І. Хоми та О. Костюк-Пукаляк [69] удосконалено інструментарій оцінювання грошових потоків у сфері електронної комерції. Дослідники акцентують увагу на показнику вільного грошового потоку (Free Cash Flow) як ключовому критерію ефективності фінансового управління. Запропоновано трактування цього показника у вигляді чистого вільного грошового потоку, який відображає спроможність підприємства одночасно забезпечувати фінансування власного розвитку, виконувати боргові зобов'язання та стимулювати інвестиційну активність. Такий підхід дає змогу оцінювати фінансову стійкість і довгострокову конкурентоспроможність бізнесу з позиції його реальної здатності генерувати ліквідні ресурси.

У статті О. Гусевої, С. Легомінової, Р. Дименка, О. Воскобєвої та О. Ромащенко [9] запропоновано методологічний підхід до управління конкурентними перевагами підприємств на основі принципу збалансованості грошових потоків. Науковці розробили економіко-математичну модель оптимізації, побудовану за критерієм максимізації чистого дисконтованого грошового потоку, що дає змогу оцінювати ефективність використання ресурсів у динаміці. Особливу увагу приділено формуванню NBIC-орієнтованої системи управління конкурентними перевагами, яка інтегрує Nano-, Bio-, Info- та Cogno- компоненти. Такий підхід забезпечує узгодження технологічних, інтелектуальних і фінансових ресурсів підприємства, сприяє зростанню грошових потоків і зміцненню стратегічних позицій на ринку.

Наукові результати, представлені у праці В. Літвінової та Г. Панекіна [29], присвячено розкриттю економічної сутності грошових потоків як самостійної фінансової категорії. Автори виділяють ключові властивості потоків - безперервність, стабільність та регулярність, - які визначають їхню роль у системі фінансового управління підприємством. У роботі обґрунтовано необхідність розгляду грошових потоків як динамічного процесу, що охоплює операційну, інвестиційну та фінансову діяльність. Дослідники підкреслюють,

що саме збалансованість цих компонентів забезпечує фінансову стійкість і можливість прогнозування результатів діяльності. Водночас виявлено проблеми, пов'язані з недостатньою нормативною врегульованістю обліку руху коштів, що ускладнює аналітичну оцінку й стратегічне планування.

У публікації Т. Прийдак, Т. Мокієнко, Р. Ліпського, О. Красоти та С. Пікуль [50] простежено історичну еволюцію та сучасні підходи до організації обліку грошових коштів в Україні та за кордоном. Автори детально розглянули завдання бухгалтерського обліку, документальне забезпечення касових операцій, дотримання вимог Наказу про організацію роботи каси, а також принципи касової дисципліни. Значну увагу приділено порівнянню національної та зарубіжної практики - зокрема, особливостям застосування касового методу та методу нарахування, правилам встановлення лімітів готівкових розрахунків у країнах ЄС та тенденціям цифровізації облікових процесів. Як приклад сучасної автоматизації подано використання програмного забезпечення QuickBooks, що забезпечує інтеграцію фінансових даних і спрощення документообігу.

У статті І. Приходько [51] досліджено нормативно-правове забезпечення та організаційні засади аудиту грошових коштів на аграрних підприємствах України. Авторка наголошує, що контроль за рухом коштів є визначальним чинником фінансової стабільності, однак у сільськогосподарських підприємствах цей процес ускладнюється сезонністю виробництва, нерівномірністю надходжень і високою питомою вагою готівкових розрахунків. У дослідженні окреслено типові ризики, що виникають під час аудиту, запропоновано етапи проведення перевірки грошових операцій та обґрунтовано потребу оновлення нормативної бази з урахуванням галузевих особливостей і впровадження сучасних цифрових інструментів контролю.

Аналіз сучасних наукових підходів свідчить, що грошові кошти та їх еквіваленти виступають основою фінансової стабільності підприємств і визначають їхню здатність підтримувати ліквідність, забезпечувати оборотність капіталу та виконувати зобов'язання в коротко- й довгостроковій перспективі.

Водночас процеси їх обліку, контролю й управління залишаються складними та багатоаспектними. Сучасна наукова думка підкреслює, що ці процеси супроводжуються низкою методологічних, нормативних та організаційно-технологічних проблем, які безпосередньо впливають на достовірність фінансової звітності й ефективність управлінських рішень.

Проведений огляд показав – табл. 1.6, що більшість науковців наголошують на необхідності уніфікації підходів до трактування грошових потоків, гармонізації національних стандартів з міжнародними, а також модернізації системи контролю та звітності.

Таблиця 1.6

Проблеми обліку грошових коштів та напрями їх вирішення

Проблема	Сутність прояву	Можливі напрями вирішення
Відсутність єдиного підходу до визначення сутності грошових потоків	У національних і міжнародних стандартах використовуються різні терміни та підходи до класифікації й відображення потоків, що ускладнює порівняння даних.	Розроблення єдиної методології трактування поняття «грошові потоки»; гармонізація національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку з вимогами МСФЗ.
Недосконалість нормативно-правової бази	Наявні положення НП(С)БО та податкового законодавства не завжди узгоджені між собою, що створює суперечності під час ведення обліку та складання звітності.	Оновлення регуляторної бази з урахуванням міжнародних вимог; деталізація положень щодо відображення грошових операцій у різних видах діяльності.
Складність контролю та інвентаризації грошових коштів	Недотримання касової дисципліни, помилки під час звірки готівкових і безготівкових коштів, неточності у первинних документах.	Впровадження регламентованих процедур інвентаризації, автоматизованого контролю залишків і моніторингу касових операцій; посилення внутрішнього аудиту.
Низький рівень прозорості фінансової звітності	Неправильна класифікація грошових потоків, формальний підхід до складання Звіту про рух грошових коштів, недостатня інформативність показників.	Удосконалення структури та змісту звіту; розширення аналітичних розділів; підвищення кваліфікації бухгалтерських кадрів у сфері фінансового аналізу.
Обмежене використання цифрових технологій	Переважання традиційних методів ведення обліку, низький рівень автоматизації процесів і недостатня інтеграція з фінансовими платформами.	Запровадження ERP-систем, хмарних сервісів обліку (QuickBooks, BAS, SAP), використання інструментів штучного інтелекту для аналізу руху коштів і прогнозування ліквідності.

Зокрема, актуальними залишаються питання забезпечення повноти й точності даних, дотримання касової дисципліни, розмежування операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, а також впровадження цифрових технологій у сферу бухгалтерського обліку.

Отже, грошові кошти та їх облік є ключовою складовою фінансового управління, що безпосередньо визначає ліквідність, фінансову стійкість і конкурентоспроможність підприємств. Виявлені проблеми - методологічна невизначеність, нормативна фрагментарність, недостатній рівень автоматизації та слабкий контроль - знижують ефективність управління фінансовими ресурсами. Запропоновані напрями вдосконалення, зокрема гармонізація стандартів, оновлення нормативної бази, впровадження автоматизованих систем контролю та підвищення прозорості звітності, створюють підґрунтя для формування сучасної, гнучкої та інтегрованої системи управління грошовими потоками, орієнтованої на стабільність і розвиток підприємств.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ

2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства

Підприємство є платником податку на додану вартість (№ 336830516036 станом на 17.10.2025 р.) та веде бухгалтерський облік відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Основним видом діяльності підприємства є вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур (КВЕД 01.11). Серед інших видів діяльності: оброблення насіння для відтворення; виробництво олії та тваринних жирів; оптова торгівля зерном, насінням, кормами та сільськогосподарськими машинами; виробництво готових кормів; післяурожайна діяльність; допоміжні послуги у рослинництві; надання в оренду сільськогосподарської техніки, транспортних засобів і нерухомого майна.

За останні роки підприємство демонструє стійку позитивну динаміку розвитку. Згідно з фінансовою звітністю (табл. 2.1), протягом 2020–2024 рр. спостерігається зростання доходу, активів і чистого прибутку, що свідчить про ефективність фінансово-господарського управління.

Таблиця 2.1

Основні фінансові показники діяльності підприємства за 2020–2024 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Дохід, ₴	59 883 300	87 150 800	62 310 900	200 256 600	254 706 800
Чистий прибуток, ₴	–19 153 300	13 152 000	12 362 400	38 076 900	70 261 100
Активи, ₴	149 477 600	193 805 900	217 717 100	364 909 400	420 806 900
Зобов'язання, ₴	110 268 100	111 357 200	126 379 900	37 819 700	25 145 900
Кількість працівників, осіб	-	20	20	26	34

Як видно з табл. 2.1, протягом 2020–2024 рр. діяльність підприємства характеризувалася стійкими тенденціями зростання основних фінансово-економічних показників. За п'ятирічний період дохід підприємства збільшився майже у 4,3 раза, що свідчить про ефективну виробничо-збутову політику, розширення обсягів реалізації та підвищення конкурентоспроможності на ринку сільськогосподарської продукції.

Особливо показовим є динамічне зростання чистого прибутку, який у 2020 році мав від'ємне значення (–19,15 млн грн), а вже у 2024 році сягнув 70,26 млн грн, продемонструвавши зростання більш ніж у 5 разів порівняно з 2021 роком. Такий результат пояснюється підвищенням урожайності зернових культур, оптимізацією витрат, а також розширенням номенклатури діяльності - зокрема виробництвом олії, кормів та послуг з оренди сільськогосподарської техніки.

Водночас загальна вартість активів підприємства збільшилася на 182 %, що свідчить про нарощення матеріально-технічної бази, інвестиції у розвиток виробничих потужностей і модернізацію обладнання. Зростання активів у поєднанні зі зниженням зобов'язань із 110,3 млн грн у 2020 році до 25,1 млн грн у 2024 році вказує на зміцнення фінансової стійкості, зниження боргового навантаження та підвищення рівня автономії.

Додатковим позитивним чинником є збільшення чисельності персоналу (з 20 осіб у 2021 році до 34 у 2024 році), що свідчить про розширення обсягів виробництва, зростання потреби у трудових ресурсах і стабільність кадрової політики. Загалом підприємство демонструє поступове формування сталих конкурентних позицій на регіональному ринку, активне впровадження інноваційних підходів до управління ресурсами та орієнтацію на довгострокову результативність.

Організаційна структура підприємства побудована за лінійно-функціональним типом, що забезпечує чіткий розподіл управлінських повноважень, відповідальності та підпорядкованості. Така модель є оптимальною для сільськогосподарських підприємств середнього масштабу, де

поєднуються централізоване стратегічне керівництво та оперативне управління виробничими підрозділами.

На чолі підприємства стоїть директор Шкірко Володимир Михайлович, який здійснює загальне управління, представляє інтереси товариства у взаємовідносинах із державними органами, банками, постачальниками та покупцями, а також приймає ключові рішення щодо фінансової, інвестиційної та кадрової політики.

У безпосередньому підпорядкуванні директора перебувають такі основні служби та структурні підрозділи:

1. Головний бухгалтер, який організовує ведення бухгалтерського обліку, контролює відображення господарських операцій, формує фінансову звітність і забезпечує податкову дисципліну.

2. Головний агроном, відповідальний за планування сівозмін, контроль за технологічними процесами вирощування сільськогосподарських культур, упровадження інноваційних агротехнологій і моніторинг урожайності.

3. Головний інженер, який відповідає за технічний стан машинно-тракторного парку, організацію ремонтів, модернізацію техніки та впровадження енергоефективних технологій.

4. Економіст, що займається плануванням і аналізом фінансових результатів, контролем витрат і розробленням пропозицій щодо підвищення рентабельності виробництва.

5. Начальник виробничої ділянки, який координує виконання польових робіт, організовує трудові ресурси та контролює дотримання виробничої дисципліни.

6. Менеджер із постачання та збуту, який відповідає за логістику, договірну діяльність, пошук контрагентів і реалізацію готової продукції.

7. Фахівець з охорони праці та техніки безпеки, який забезпечує виконання вимог безпечних умов праці, контролює дотримання санітарних і екологічних норм.

Організаційна структура відображає поєднання виробничої, фінансової та

управлінської вертикалей, що дозволяє досягати узгодженості дій між підрозділами, скорочувати час на прийняття рішень і підвищувати ефективність управління.

Для підвищення аналітичності та координації діяльності підприємство використовує елементи автоматизації управління - облік у програмі BAS ERP, що дозволяє інтегрувати дані про виробництво, фінанси, закупівлі та продажі в єдину інформаційну систему. Такий підхід сприяє оперативному контролю грошових потоків, управлінню витратами та формуванню звітності у реальному часі.

Організаційна структура підприємства забезпечує ефективну взаємодію між управлінськими, виробничими, фінансовими та аналітичними підрозділами, що створює передумови для формування раціональної системи обліку й контролю. Злагоджена робота керівництва, бухгалтерської служби та економічного відділу дозволяє своєчасно узагальнювати інформацію про результати діяльності, приймати обґрунтовані рішення й підвищувати економічну ефективність виробництва.

В умовах зростання масштабів діяльності та диверсифікації видів продукції особливого значення набуває облікова політика підприємства, адже саме вона визначає правила, принципи й методи ведення бухгалтерського обліку, формування показників фінансової звітності та здійснення внутрішнього контролю. Облікова політика виступає не лише технічним інструментом відображення господарських операцій, а й стратегічним елементом фінансового управління, який забезпечує прозорість і достовірність даних, необхідних для прийняття управлінських рішень.

Підприємство здійснює бухгалтерський облік відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, а також власного Положення про облікову політику, затвердженого наказом керівника. Формування облікової політики здійснюється з урахуванням особливостей діяльності підприємства, специфіки аграрного виробництва, структури активів і

джерел фінансування.

У своїй практиці підприємство керується основними принципами обліку:

- повне висвітлення – усі господарські операції відображаються повно й достовірно у звітності;
- обачність – оцінка активів і зобов'язань здійснюється без завищення доходів і зниження витрат;
- автономність – майно та зобов'язання підприємства відокремлені від майна власників;
- нарахування та відповідність доходів і витрат – результати діяльності відображаються в тому періоді, коли вони виникли, незалежно від дати руху коштів;
- єдине грошове вимірювання – усі операції оцінюються у національній валюті України.

Організаційно ведення бухгалтерського обліку покладено на бухгалтерську службу, очолювану головним бухгалтером, який підпорядковується безпосередньо директору підприємства. Бухгалтерія функціонує як централізований структурний підрозділ і здійснює: документальне оформлення господарських операцій; ведення регістрів синтетичного та аналітичного обліку; складання фінансової, податкової та статистичної звітності; контроль за цільовим використанням ресурсів і станом розрахунків із контрагентами.

Для обліку господарських операцій використовується План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Мінфіну України № 291 від 30.11.1999 р., а також інформаційна система BAS ERP, яка забезпечує автоматизоване ведення обліку, формування звітності та контроль за рухом матеріальних і грошових ресурсів у реальному часі.

Відповідно до внутрішнього Положення про облікову політику підприємства, облік грошових коштів здійснюється з урахуванням вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»,

НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів». Основною метою облікової політики у частині грошових коштів є забезпечення достовірного, повного й своєчасного відображення всіх операцій з готівковими та безготівковими коштами, а також створення умов для контролю за їх використанням і збереженням.

Ведення обліку грошових коштів на підприємстві здійснюється централізовано бухгалтерською службою підприємства. Усі операції з надходження та вибуття коштів документуються первинними документами (прибутковими й видатковими касовими ордерами, виписками банку, платіжними дорученнями, звітами підзвітних осіб тощо) та підлягають щоденному відображенню в облікових регістрах.

Для узагальнення інформації про рух грошових коштів підприємство використовує рахунки класу 3 «Кошти, розрахунки та інші активи», зокрема: 30 «Готівка» – для обліку готівкових коштів у національній валюті; 31 «Рахунки в банках» – для відображення коштів на поточних, валютних і спеціальних рахунках; 33 «Інші кошти» – для обліку грошових документів (чеків, поштових марок, путівок, проїзних квитків тощо) та коштів у дорозі.

Облік готівки ведеться відповідно до Положення про ведення касових операцій у національній валюті України. Для забезпечення касової дисципліни підприємство: встановлює ліміт залишку готівки в касі, затверджений наказом керівника; веде касову книгу, у якій щоденно фіксуються надходження й видачі готівкових коштів; використовує прибуткові та видаткові касові ордери для оформлення руху готівки; здійснює перевірку каси шляхом періодичних інвентаризацій (не рідше одного разу на квартал).

Готівкові кошти використовуються для оплати дрібних господарських витрат, розрахунків із підзвітними особами, виплати заробітної плати, допомог і премій. Облік таких операцій відображається проводками: Дт 92, 93, 94 – Кт 30 – видача готівки для господарських потреб; Дт 30 – Кт 33 – надходження готівки з інших джерел.

Безготівкові розрахунки є основною формою грошового обігу

підприємства. Усі операції за банківськими рахунками підтверджуються виписками банку з доданими первинними документами. Основні господарські операції, що здійснюються через рахунок: зарахування виручки від реалізації продукції; отримання кредитів і позик; здійснення розрахунків із постачальниками та підрядниками; перерахування податків і зборів; виплата дивідендів і повернення позик.

Типові бухгалтерські записи: Дт 31 – Кт 36 – надходження коштів від покупців; Дт 63 – Кт 31 – оплата постачальникам; Дт 64 – Кт 31 – перерахування податків; Дт 31 – Кт 60, 50 – отримання коротко- чи довгострокових кредитів.

Для контролю за рухом коштів на рахунках підприємство використовує банківські виписки в електронному вигляді, які імпортуються в систему BAS ERP, що дозволяє автоматично формувати бухгалтерські записи та щоденно звіряти залишки.

Як платник ПДВ, що здійснює окремі операції з іноземними контрагентами, підприємство веде облік валютних коштів відповідно до НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів». Переоцінка валютних залишків проводиться: на дату здійснення операції; на дату складання звітності; у разі зміни офіційного курсу НБУ. Курсові різниці відображаються у складі інших доходів або витрат: Дт 945 – Кт 31 – у разі збитку від курсової різниці; Дт 31 – Кт 714 – у разі доходу від курсової різниці.

З метою забезпечення фінансової дисципліни на підприємстві діє система внутрішнього контролю, яка передбачає: розподіл повноважень між касиром, бухгалтером і директором; погодження усіх платіжних документів; регулярні звірки касових і банківських залишків; проведення інвентаризації грошових коштів не менше одного разу на рік.

Результати інвентаризації оформлюються Актом інвентаризації готівки, який затверджується керівником і відображається в обліку відповідними проводками (у разі виявлення нестач або надлишків).

Таким чином, облікова політика підприємства у частині грошових коштів

спрямована на забезпечення прозорості, достовірності та повноти фінансової інформації, підвищення рівня контролю за використанням ресурсів, а також на створення інформаційної бази для прийняття управлінських рішень. Використання автоматизованої системи BAS ERP та дотримання вимог чинних стандартів забезпечують підприємству можливість ефективно управляти ліквідністю, мінімізувати фінансові ризики й підтримувати стабільність грошових потоків у довгостроковій перспективі.

2.2. Облік грошових коштів

Грошові кошти є основою забезпечення безперервності господарської діяльності підприємства, оскільки саме вони виконують функцію універсального засобу платежу та гарантують своєчасне виконання фінансових зобов'язань перед контрагентами, працівниками та державою. Наявність достатнього обсягу ліквідних ресурсів дозволяє підприємству забезпечувати стабільність операційного циклу, розраховуватися з постачальниками матеріальних цінностей, здійснювати виплати заробітної плати, сплачувати податки та інвестувати в оновлення матеріально-технічної бази. Таким чином, ефективне управління та належний облік грошових коштів виступають ключовими передумовами фінансової стійкості та платоспроможності підприємства аграрного сектору.

Ведення обліку грошових коштів на підприємстві організовано відповідно до вимог чинного законодавства України, Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, нормативних актів Національного банку України, а також внутрішніх регламентів підприємства. Кожна господарська операція, пов'язана з рухом грошових коштів, документується первинними документами уніфікованих форм, що забезпечує достовірність даних бухгалтерського обліку та створює інформаційну базу для складання фінансової звітності.

Особливе місце у системі обліку посідають касові операції, які є типовими для аграрних підприємств і мають значну питому вагу в розрахунках із постачальниками, покупцями та працівниками. Для документального підтвердження надходження та витрачання готівкових коштів використовуються прибуткові та видаткові касові ордери, оформлені згідно з вимогами законодавства (рис. 2.1).

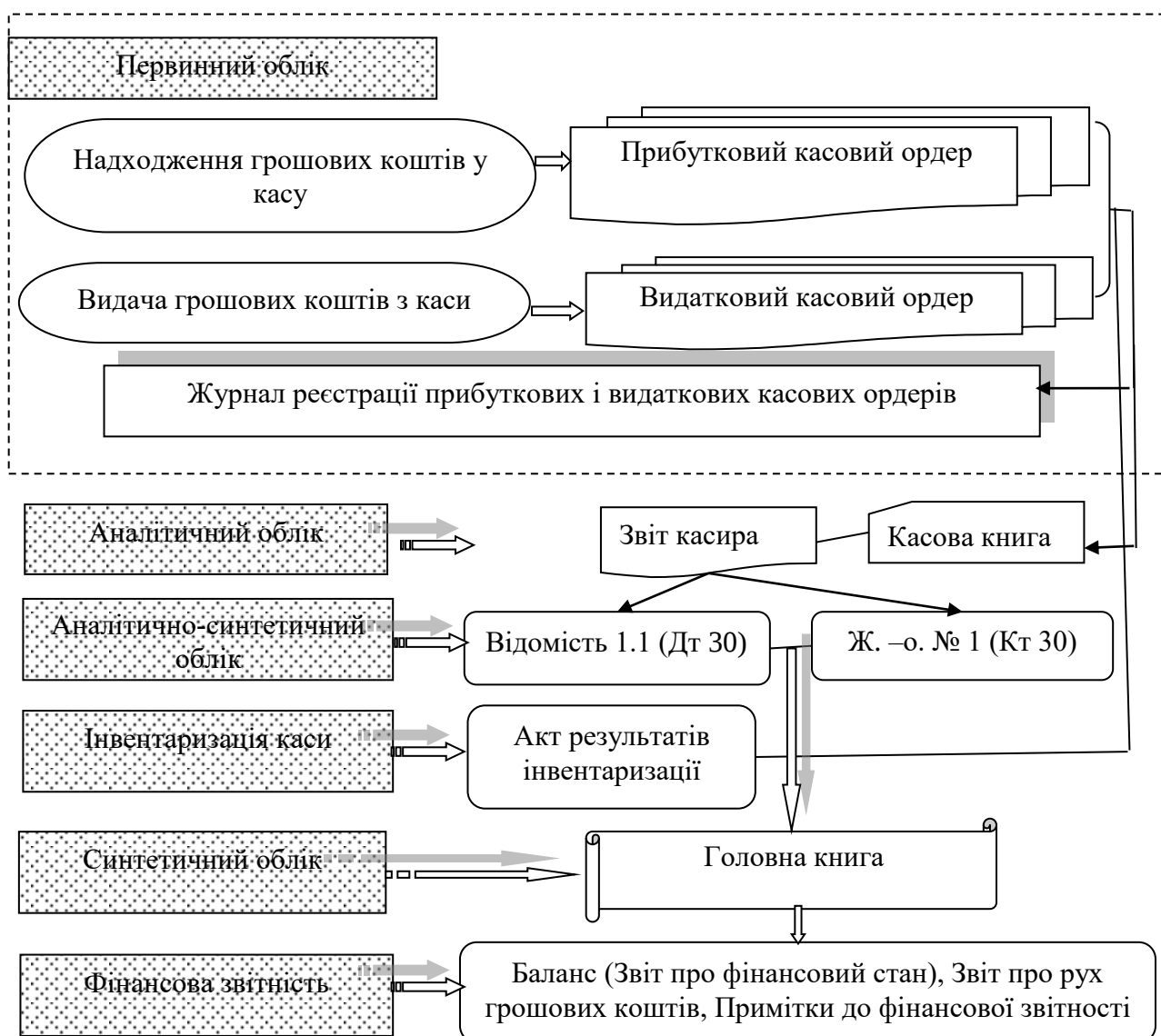


Рис. 2.1. Ілюстративне зображення схеми документування касових операцій

Підсумки касових операцій підбиваються щоденно у касовій книзі, де фіксуються всі надходження та видатки. Фактичний залишок готівки звіряється з даними бухгалтерського обліку, що забезпечує оперативний контроль за станом касової дисципліни.

З метою запобігання зловживанням та повторному використанню касових документів касир проводить їх погашення спеціальним штампом після здійснення операції. Облік руху коштів у касі та на банківських рахунках ведеться у відповідних регістрах бухгалтерського обліку на підставі звітів касира та банківських виписок із доданими первинними документами.

Така система організації обліку грошових коштів на підприємстві забезпечує високий рівень достовірності фінансової інформації, контроль за законністю і своєчасністю розрахункових операцій, а також сприяє своєчасному виявленню можливих порушень чи відхилень від установлених норм. Це, у свою чергу, дозволяє підвищити фінансову дисципліну, забезпечити ефективне управління ліквідністю та оптимізувати грошові потоки підприємства.

Таким чином, облік грошових коштів на підприємстві виконує дві взаємопов'язані функції: з одного боку - забезпечує постійний контроль за рухом ліквідних активів, а з іншого - формує інформаційну базу для прийняття управлінських рішень щодо фінансування, інвестування та операційної діяльності. Завдяки чітко організованому обліку підприємство здатне підтримувати фінансову стабільність, прогнозувати обсяги грошових надходжень і видатків, а також ефективно управляти своїми ресурсами. Важливим елементом цього процесу є ведення первинних документів касових операцій, зокрема касової книги – табл. 2.2, яка щоденно відображає надходження й витрачання готівки, забезпечуючи прозорість фінансових потоків та оперативний контроль за їх рухом.

Як видно з наведеного витягу касової книги, протягом звітного дня на підприємстві зафіксовано активний рух готівкових коштів. Сума надходжень становила 35 960,00 грн, основними джерелами яких були розрахунки з контрагентами – аграрними господарствами, елеваторами та партнерами з постачання насіння й техніки. Це свідчить про високу ділову активність підприємства та стабільність взаємовідносин із партнерами.

Видатки у розмірі 15 050,00 грн були спрямовані переважно на оплату

енергоносіїв та придбання матеріально-технічних ресурсів, що є типовими напрямками використання коштів у сільськогосподарському виробництві.

Таблиця 2.2

Касова книга підприємства (витяг)

Номер документа	Від кого отримано чи кому видано	Номер рахунку, субрахунку	Надходження, грн	Видаток, грн
Залишок на початок дня			-	9 850,00
Прибутковий ордер № 201	Прийнято від ТОВ «Агрофірма „Колос“»	361	12 600,00	-
Прибутковий ордер № 202	Прийнято від ФГ «Зерноленд»	361	8 250,00	-
Прибутковий ордер № 203	Прийнято від ПП «Полтава-Агро-Трейд»	361	5 480,00	-
Видатковий ордер № 45	Видано ПрАТ «Полтаваобленерго»	311	-	10 300,00
Видатковий ордер № 46	Видано ТОВ «Агросервіс Плюс»	311	-	4 750,00
Прибутковий ордер № 204	Прийнято від ПП «Кременчуцький елеватор»	361	6 720,00	-
Прибутковий ордер № 205	Прийнято від ФОП Савенко В. Ф.	361	2 910,00	-
Разом за день			35 960,00	15 050,00
Залишок на кінець дня			-	30 760,00
у тому числі на заробітну плату			-	7 500,00

Залишок готівки на кінець дня склав 30 760,00 грн, у тому числі 7 500,00 грн - зарезервовані на виплату заробітної плати. Це свідчить про достатній рівень ліквідності та наявності вільних коштів для фінансування поточної діяльності.

Таким чином, система організації касових операцій на підприємстві забезпечує не лише контроль за рухом грошових ресурсів, а й формує надійну інформаційну основу для оперативного управління фінансами та підтримання стабільного фінансового стану підприємства.

Для обліку наявності та руху грошових коштів на підприємстві використовується рахунок 30 «Готівка», який призначений для узагальнення

інформації про наявність і рух готівкових коштів у національній валюті. Його застосування забезпечує контроль за фактичними залишками готівки, правильністю оформлення касових документів і дотриманням установлених лімітів.

Організація обліку готівкових коштів на підприємстві спрямована на забезпечення повноти та достовірності відображення всіх господарських операцій. Надходження готівки до каси здійснюється з різних джерел: від покупців за реалізовану продукцію, у вигляді повернення підзвітних сум, при отриманні коштів із банку на господарські потреби, від орендарів за користування технікою, а також у формі внесків засновників для поповнення обігових коштів. Усі такі операції відображаються записом за дебетом рахунку 301 «Готівка в національній валюті» у кореспонденції з відповідними кредитними рахунками (361, 372, 311, 46, 681, 377 тощо). Вибуття грошових коштів фіксується за кредитом рахунку 301 у випадках здавання виручки на банківський рахунок, видачі підзвітних сум працівникам, виплати заробітної плати, оплати придбаних матеріалів або послуг готівкою, а також у разі надання короткострокових позик. Для кожної операції оформлюються прибуткові або видаткові касові ордери, що є підставою для записів у касовій книзі. Щоденно касир підраховує підсумки операцій, звіряє фактичний залишок готівки із бухгалтерськими даними, а касові документи після обробки погашаються штампом «Оплачено». Така система дозволяє уникнути зловживань і забезпечити повну відповідність між фактичними та обліковими даними.

Безготівкові розрахунки між підприємством та його контрагентами здійснюються через уповноважений банк - АТ «ПриватБанк», з яким укладено договір на розрахунково-касове обслуговування. Всі операції за поточними рахунками підприємства підтверджуються банківськими виписками з доданими первинними документами (платіжними дорученнями, квитанціями, меморіальними ордерами тощо), які є підставою для бухгалтерських записів за рахунком 31 «Рахунки в банках».

На підприємстві відкрито поточний рахунок у національній валюті в АТ «ПриватБанк» – UA423052990000026004321478963, що використовується для здійснення безготівкових розрахунків з постачальниками, покупцями, бюджетом та іншими контрагентами. Безготівкові операції є основною формою розрахунків підприємства, оскільки забезпечують швидкість, безпеку та прозорість фінансових взаємодій.

Найпоширенішою формою безготівкових розрахунків, яку застосовує підприємство, є платіжні доручення. Їх сутність полягає в тому, що власник рахунку - надає банку-депоненту доручення перерахувати визначену суму коштів зі свого рахунку на рахунок постачальника, підрядника або іншого контрагента за поставлену продукцію, виконані роботи чи надані послуги.

Платіжне доручення – рис. 2.2 - є первинним розрахунковим документом, який підтверджує законність господарської операції та служить підставою для її відображення у бухгалтерському обліку.

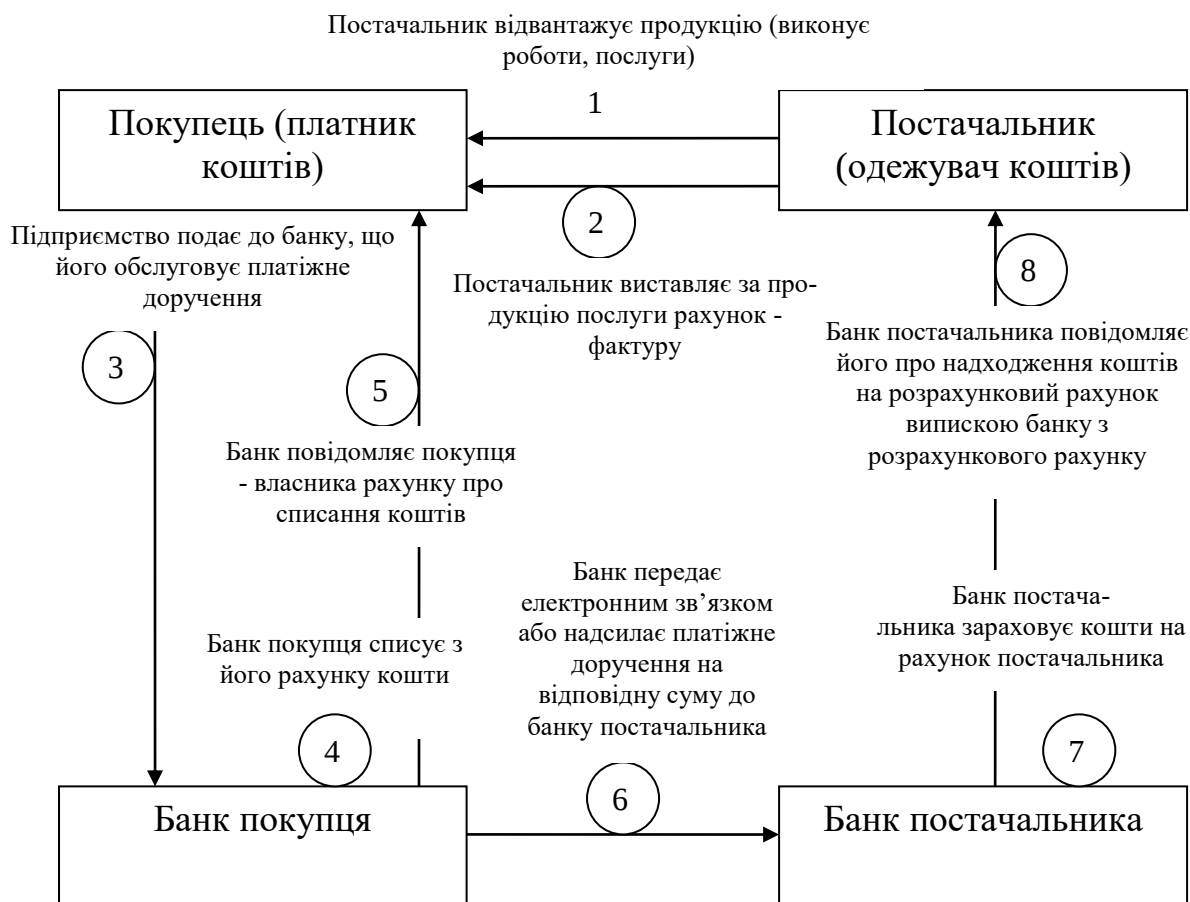


Рис. 2.2. Розрахунки платіжними дорученнями

У ньому зазначаються найменування платника і отримувача, номери їхніх рахунків, сума платежу, призначення платежу, дата та підписи уповноважених осіб. Розрахунки за платіжними дорученнями є зручними тим, що вони дозволяють підприємству планувати рух грошових потоків, уникати затримок у платежах, контролювати своєчасність виконання зобов'язань і забезпечувати фінансову дисципліну. Банк, що обслуговує підприємство - АТ «ПриватБанк», - щоденно формує виписки з поточного рахунку підприємства (табл. 2.3), до яких додаються всі підтвердні документи: платіжні доручення, чеки, меморіальні ордери тощо.

Таблиця 2.3

Рух коштів по рахунку підприємства за період 10–15 травня 2025 р. (витяг)

Дата	Витрати	Надходження	Рахунок	Код банку	ЄДРПОУ / ПІН	Клієнт / Контрагент	Док. №
1	2	3	4	5	6	7	8
10/05/2025	2480,00	-	2600xx	305299	42128705	ТОВ «Полтава-АгроПостач»	10501
						Оплата за дизельне паливо 800 л, рах. № 41 від 08.05.2025 р., ПДВ 20% = 413,33 грн	
11/05/2025	6300,00	-	2600xx	325365	39222853	ПП «Механік-Сервіс Плюс»	10502
						Оплата за технічне обслуговування трактора МТЗ, акт № 6 від 09.05.2025 р., ПДВ 20% = 1 050 грн	
12/05/2025	—	21800,00	2600xx	331401	2894710043	ТОВ «Агро-Трейд Плюс»	20501
						Надходження коштів за реалізацію пшениці, накладна № 18 від 10.05.2025 р., ПДВ 14% = 2 678,95 грн	

1	2	3	4	5	6	7	8
13/05/2025	4750,00	-	2600xx	380805	41458096	ТОВ «Техно-Запчастина Полтава»	10503
						Оплата за запасні частини до комбайна, рах. № 67 від 09.05.2025 р., ПДВ 20% = 791,67 грн	
14/05/2025	-	27400,00	2600xx	334851	34604386	ТОВ «Зерно-АгроТорг»	20502
						Оплата за продаж кукурудзи, договір № 10 від 03.05.2025 р., ПДВ 14% = 3 364,91 грн	
15/05/2025	-	15 600,00	2600xx	320649	38734018	ТОВ «Олія-Експорт»	20503
						Надходження коштів за реалізацію соняшнику, накладна № 12 від 11.05.2025 р., ПДВ 14% = 1 915,79 грн	

За наявності в підприємства кількох поточних чи валютних рахунків відкриваються окремі аналітичні субрахунки, що дає змогу деталізувати рух грошових коштів за напрямками діяльності - операційною, інвестиційною та фінансовою. Такий підхід забезпечує повну аналітичність і прозорість облікової інформації, дозволяє проводити щоденний моніторинг стану ліквідності та формувати достовірну фінансову звітність.

Бухгалтерський облік операцій за рахунком 31 ведеться на підставі щоденних виписок банку, до яких додаються первинні документи (платіжні доручення, меморіальні ордери, чеки тощо). За наявності кількох розрахункових субрахунків підприємство веде аналітичний облік окремо за кожним, що дозволяє деталізувати рух грошових коштів за напрямками

діяльності - операційною, інвестиційною та фінансовою.

У таблиці 2.4 наведено типову кореспонденцію рахунків з обліку руху грошових коштів на банківських рахунках підприємства за 2024 рік.

Таблиця 2.4

Господарські операції та їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку підприємства, 2024 р.

Зміст операції	Дт	Кт	Сума, грн
Здано готівку з каси на поточний рахунок у АТ «ПриватБанк»	311	301	11 200
Надійшли кошти від ТОВ «Зерно-АгроТорг» за реалізовану пшеницю	311	361	28 600
Отримано оплату від ТОВ «Олія-Експорт» за соняшник	311	361	16 400
Отримано передоплату від ТОВ «ФермерПостач» за насіння кукурудзи	311	681	12 000
Надійшла орендна плата від ТОВ «АгроСервіс ЛТД» за використання сівалки	311	713	5 800
Отримано фінансову допомогу на поворотній основі від засновника	311	55	25 000
Надійшли кошти від ФОП Коваленко С. І. за транспортні послуги	311	377	3 900
Отримано довгострокову банківську позику на оновлення техніки	311	50	120 000
Отримано короткостроковий кредит на покриття сезонних витрат	311	60	25 000
Поступили дивіденди від участі в діяльності ТОВ «Елеватор-Плюс»	311	373	4 300
Перераховано оплату ТОВ «Полтава-Паливо» за дизельне паливо (ПДВ – 20%)	203	631	15 000
	641	631	3 000
	631	311	18 000
Здійснено оплату ПП «Механік-Сервіс Плюс» за ремонт трактора (ПДВ – 20%)	91	631	6000
	641	631	1200
	631	311	7200
Перераховано передоплату ТОВ «АгроТехПостач» за запасні частини (ПДВ – 20%)	371	311	9 000
	641	644	1 500
Сплачено податки до бюджету (ПДВ)	315	311	15 200
	641	315	15 200
Погашено частину короткострокового кредиту банку	601	311	10 000
Погашено відсотки за користування кредитом	951	311	2 300
Перераховано заробітну плату працівникам на карткові рахунки	661	311	48 600
Оплачено банківські послуги за розрахунково-касове обслуговування	92	311	1 150
Оплачено послуги інтернет-провайдера та мобільного зв'язку	93	311	890
Перераховано кошти постачальнику ТОВ «Метал-Сервіс Полтава» за металеві ємності для зберігання зерна (ПДВ – 20%)	371	311	18000
	641	644	3000
Знято кошти з поточного рахунку для поповнення готівки	301	311	8 500

У 2024 році підприємство здійснювало значну кількість розрахункових операцій, що охоплювали як виробничу, так і фінансову діяльність підприємства. Основними джерелами надходжень коштів були оплати від покупців за реалізовану зернову та олійну продукцію, орендна плата за техніку, фінансова допомога засновників і банківські кредити.

Серед витрат найбільшу частку становили розрахунки з постачальниками матеріально-технічних ресурсів (паливо, запчастини, добрива), виплата заробітної плати, сплата податків і погашення кредитів. Наявність різноспрямованих операцій свідчить про високу ділову активність підприємства, збалансовану політику управління грошовими потоками та ефективну систему контролю за використанням фінансових ресурсів.

Такий підхід дозволяє підприємству забезпечувати безперервність господарських процесів, підтримувати платоспроможність і своєчасно виконувати фінансові зобов'язання перед державою, банками, працівниками та контрагентами.

У структурі грошових потоків підприємства переважають безготівкові розрахунки, що відповідає сучасним вимогам фінансового менеджменту та забезпечує низку переваг: швидкість і зручність проведення платежів; економію коштів, пов'язаних із транспортуванням і зберіганням готівки; підвищення рівня фінансової дисципліни та контрольованості операцій; зменшення ризику втрати чи нецільового використання грошових ресурсів.

Безготівкові розрахунки, як свідчить аналіз руху коштів (табл. 2.4), здійснюються переважно через поточний рахунок у АТ «ПриватБанк», що обслуговує понад 90 % операцій підприємства. Використання платіжних доручень, чеків і банківських виписок забезпечує належну прозорість руху коштів і своєчасне відображення інформації в бухгалтерському обліку.

Водночас ефективність управління грошовими потоками визначається не лише формою розрахунків, а й наявністю дієвого внутрішнього контролю, зокрема інвентаризації. Саме вона виступає важливим інструментом підтвердження достовірності облікових даних і гарантує узгодженість між

фактичними залишками коштів і їх відображенням у звітності.

Інвентаризація грошових коштів на підприємстві проводиться з метою перевірки фактичної наявності коштів у касі, на банківських рахунках та в інших формах грошових документів, а також для виявлення можливих порушень чи відхилень. Процес організовується за наказом керівника, яким визначаються склад інвентаризаційної комісії, строки та об'єкти перевірки. До складу комісії входять головний бухгалтер, касир і представник адміністрації, що гарантує об'єктивність перевірки.

У ході інвентаризації здійснюється фактичний перерахунок готівки, перевіряються прибуткові та видаткові касові ордери, касова книга, розрахунково-платіжні відомості та інші первинні документи. Щодо банківських рахунків, перевірка проводиться шляхом звіряння залишків на рахунках бухгалтерського обліку з банківськими виписками, при цьому особлива увага приділяється сумах у дорозі, депонованим коштам і невідображеним транзакціям. Такі перевірки – табл. 2.5 – дозволяють не лише виявити можливі помилки в обліку, а й запобігти зловживанням чи шахрайству, що особливо актуально для аграрних підприємств із сезонними коливаннями виручки.

Таблиця 2.5

**Послідовність проведення інвентаризації грошових коштів
підприємства**

Етап	Зміст робіт	Відповідальні особи	Документальне оформлення
1	2	3	4
1. Підготовчий	Видання наказу про проведення інвентаризації, визначення складу комісії, об'єктів і строків	Директор підприємства	Наказ про проведення інвентаризації
2. Перевірка каси	Фактичний перерахунок готівки, перевірка касових ордерів і звіряння з касовою книгою	Комісія, касир	Акт інвентаризації каси
3. Перевірка банківських рахунків	Звіряння даних бухгалтерського обліку з банківськими виписками	Головний бухгалтер	Акт звірки з банком

1	2	3	4
4. Виявлення розбіжностей	Фіксація нестач чи надлишків, аналіз причин і підготовка пояснень	Комісія, матеріально відповідальна особа	Довідка про виявлені відхилення
5. Оформлення результатів	Узагальнення даних, складання інвентаризаційного опису, протоколу комісії	Голова комісії	Протокол, інвентаризаційний опис
6. Відображення результатів в обліку	Внесення коригувальних записів до регістрів бухгалтерського обліку, прийняття управлінських рішень	Бухгалтерія	Бухгалтерські довідки, наказ керівника

Оптимальним результатом проведення інвентаризації є повна відповідність фактичних залишків грошових коштів даним бухгалтерського обліку. Якщо під час перевірки виявлено надлишок, тобто наявність готівки, не підтвердженої прибутковими документами, він відображається записом: Дт 301 «Готівка» - Кт 719 «Інші доходи від операційної діяльності». У разі нестачі коштів її відшкодовує матеріально відповідальна особа, з якою укладено договір про повну матеріальну відповідальність (як правило, касир). Така операція відображається проведенням: Дт 947 «Нестачі і втрати від псування цінностей» - Кт 301 «Готівка». Регулярність проведення інвентаризації на підприємстві сприяє підвищенню фінансової дисципліни, достовірності звітності та довірі до облікових даних, що використовуються для управлінських і податкових цілей. У комплексі з автоматизованим обліком і банківськими сервісами цей процес формує сучасну систему внутрішнього контролю підприємства.

З метою посилення фінансової дисципліни та підвищення достовірності обліку грошових коштів доцільно запровадити форму моніторингового аркуша внутрішнього контролю за рухом грошових коштів – табл. 2.6. Такий документ слугуватиме оперативним інструментом узгодження інформації, що відображена у первинних документах, касовій книзі, банківських виписках і бухгалтерських регістрах за рахунками 30 «Готівка» та 31 «Рахунки в банках».

Основна мета впровадження цієї форми - забезпечення повноти та своєчасності відображення операцій, контроль відповідності сум, зазначених у первинних документах і банківських виписках, а також виявлення можливих розбіжностей у режимі реального часу. Використання моніторингового аркуша сприятиме підвищенню прозорості грошових потоків, формуванню єдиного інформаційного простору між бухгалтерією, касою та адміністрацією, а також створенню надійної бази для внутрішнього аудиту.

Таблиця 2.6

Моніторинговий аркуш внутрішнього контролю за рухом грошових коштів підприємства (приклад заповнення)

Дата перевірки	Джерело інформації	Сума за первинними документами, грн	Сума за регістрами обліку, грн	Сума за банківською випискою / касовою книгою, грн	Виявлені відхилення	Коментарі / дії з усунення	Відповідальний
10.04.2025	ПКО №18	7 850,00	7 850,00	7 850,00	Немає	-	Касир / бухгалтер
10.04.2025	ВКО №11	5 100,00	5 100,00	5 100,00	Немає	-	Касир / бухгалтер
10.04.2025	Банківська виписка (АТ «ПриватБанк»)	21 600,00	21 600,00	21 600,00	Немає	-	Головний бухгалтер
10.04.2025	Касова книга	Залишок 6 350,00	6 350,00	6 350,00	Немає	-	Касир
11.04.2025	ПКО №19	9 200,00	9 000,00	9 200,00	200	Виправити запис у регістрі	Бухгалтер

Запропонована форма дозволяє поетапно звіряти відповідність даних усіх облікових джерел, фіксувати навіть незначні розбіжності та оперативно їх усувати. Графа «Коментарі / дії з усунення» передбачає зазначення конкретних заходів - коригування записів, повторну перевірку документів або інформування керівництва. Такий підхід сприяє підвищенню точності облікових даних, зміцненню касової дисципліни, мінімізації ризиків фінансових

порушень і забезпечує прозорість управління грошовими потоками.

Фінансова звітність підприємства належить до звітності загального призначення та формується з метою забезпечення достовірного, повного й неупередженого відображення фінансового стану, результатів діяльності та руху грошових коштів підприємства. Її головне призначення - задовольнити інформаційні потреби широкого кола користувачів (власників, інвесторів, банківських установ, контролюючих органів, партнерів) для прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень. Підприємство здійснює підготовку фінансової звітності відповідно до вимог чинного законодавства України, Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та нормативів Міністерства фінансів України. У процесі обліку й складання звітності застосовуються професійні судження та методичні підходи, що гарантують однозначність тлумачення даних і достовірність фінансової інформації. Повний комплект фінансової звітності підприємства включає Баланс (ф. №1-м), Звіт про фінансові результати (ф. №2-м), а також інші форми відповідно до нормативних вимог. Оскільки підприємство належить до категорії малих суб'єктів господарювання, основний акцент робиться на формах, що забезпечують керівництво оперативною інформацією про фінансовий стан, ліквідність та платоспроможність. Зокрема, у рядку 1165 Балансу "Грошові кошти та їх еквіваленти" підприємство відображає сукупні залишки за рахунками 30 «Готівка» та 31 «Рахунки в банках». Такий підхід забезпечує прозорість контролю ліквідних активів, дозволяє оцінювати динаміку грошових потоків та своєчасно виявляти тенденції зміни фінансової стабільності.

Таким чином, підприємство забезпечує якісну організацію обліку грошових коштів, що передбачає:

- своєчасне документування всіх господарських операцій та дотримання вимог облікової політики;
- використання прямих методів аналітики руху коштів для забезпечення управлінської прозорості;

- формування достовірної фінансової звітності, яка відповідає національним стандартам і потребам користувачів.

Комплексний підхід до ведення обліку грошових коштів на підприємстві дозволяє не лише забезпечити достовірність фінансової інформації, а й створює практичну базу для управління ліквідністю, планування інвестицій і підтримання фінансової стійкості підприємства.

2.3. Податкові аспекти обліку грошових операцій

Податкова політика підприємства є важливим елементом системи фінансового управління підприємства, оскільки від ефективності організації розрахунків із бюджетом залежить не лише своєчасність виконання зобов'язань, а й стабільність грошових потоків. Підприємство зареєстроване платником податку на додану вартість (ПДВ) і здійснює господарську діяльність на загальній системі оподаткування, що вимагає ведення повного бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності та подання податкових декларацій у визначені законодавством строки.

У структурі бізнесу додатково функціонує фізична особа – підприємець, яка обслуговує окремі напрями господарської діяльності (зокрема, транспортно-заготівельні послуги та операції дрібного збуту) і працює на спрощеній системі оподаткування - III група. Така модель дозволяє підвищити гнучкість управління фінансовими потоками, зменшити податкове навантаження на окремі операції та забезпечити ефективну взаємодію між юридичною і фізичною особою в межах одного виробничого комплексу.

ФОП має право самостійно обрати ставку єдиного податку: 3% - у разі реєстрації платником ПДВ; 5% - у разі роботи без сплати ПДВ.

Максимальний обсяг доходу для цієї групи у 2023 році становив 818 900 грн (1 167 мінімальних заробітних плат). У межах цієї системи передбачено низку переваг: можливість ведення спрощеного бухгалтерського обліку,

звільнення від земельного податку за ділянки, що використовуються для господарської діяльності, відсутність обов'язку сплачувати податок на прибуток і прямий зв'язок між розміром податку та фактичним доходом. Водночас чинні обмеження - заборона на бартерні розрахунки, виплату зарплати в натуральній формі, продаж підакцизних товарів - забезпечують прозорість операцій і контрольованість грошових потоків.

Підприємство й пов'язаний з ним ФОП 3-ї групи забезпечують своєчасну подачу податкових декларацій, звітів з ЄСВ, ПДВ і єдиного податку, дотримуючись вимог чинного законодавства. Уся первинна та податкова документація зберігається в електронній формі, що дозволяє здійснювати оперативний контроль за станом розрахунків і уникати штрафних санкцій.

Важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості відіграє система обліку й управління грошовими коштами, яка організована з урахуванням податкових строків, сезонності виробництва та специфіки аграрної діяльності. На підприємстві діє графік податкових і господарських платежів, що поєднує касові операції, банківські перерахування та податкові надходження. З метою уникнення касових розривів підприємство формує короткостроковий податковий резерв - кошти, зарезервовані для сплати ПДВ, ЄСВ, податку на прибуток і поточних зобов'язань перед постачальниками. Це дозволяє забезпечити безперервність фінансового циклу навіть у періоди нерівномірного надходження виручки.

Особлива увага приділяється обліку доходів і витрат, які є базою для оподаткування. До складу доходів включаються всі надходження у грошовій формі - як готівкові, так і безготівкові, а також матеріальні й нематеріальні активи, отримані безоплатно. Разом з тим дохід не формується за рахунок повернених авансів, кредитів, грантів чи державної допомоги. Такий підхід забезпечує достовірне визначення податкової бази, запобігає подвійному обліку операцій і дозволяє зберігати реальну картину грошових потоків.

Система податкового обліку тісно інтегрована з бухгалтерською, що дає змогу здійснювати автоматичну звірку між регістрами обліку, банківськими

виписками та податковими деклараціями. Усі розрахунки з бюджетом проводяться в безготівковій формі через поточний рахунок у АТ КБ «ПриватБанк», а дані щоденних операцій відображаються в бухгалтерських програмах BAS ERP та формують інформаційну основу для складання фінансової звітності.

Таким чином, податкова дисципліна та організація обліку грошових коштів на підприємстві формують цілісну систему фінансової стабільності підприємства. Поєднання загальної та спрощеної систем оподаткування забезпечує ефективний розподіл фінансових потоків, дозволяє гнучко управляти витратами та підвищує платоспроможність. Наявність внутрішнього контролю, графіка платежів і резервного фонду створює надійну основу для стратегічного планування, своєчасного виконання податкових зобов'язань і зміцнення ділової репутації підприємства.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ І ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Фінансово-економічний стан суб'єкта господарювання

Фінансово-економічний стан підприємства характеризує його здатність ефективно функціонувати в умовах ринкової конкуренції, забезпечувати стабільність грошових потоків, своєчасно виконувати зобов'язання перед бюджетом, працівниками, постачальниками та інвесторами. Для оцінювання такого стану важливими є показники фінансової стійкості, платоспроможності, ліквідності, ділової активності та прибутковості.

Підприємство здійснює господарську діяльність у сфері сільського господарства, основними напрямками якої є вирощування зернових і технічних культур, надання допоміжних послуг у рослинництві та реалізація власної продукції. Господарство функціонує на загальній системі оподаткування, є платником податку на додану вартість, своєчасно подає звітність до контролюючих органів і дотримується принципів податкової дисципліни. Додатково частина операцій виконується у форматі підприємницької діяльності фізичної особи - платника єдиного податку III групи, що дозволяє оптимізувати окремі витратні процеси, зберігаючи прозорість обліку та фінансових потоків.

Аналіз фінансових результатів свідчить, що підприємство підтримує стабільну динаміку виручки та контролює рівень витрат, що формує позитивний фінансовий результат за підсумками року. У структурі доходів переважають надходження від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва, а основні витрати припадають на придбання насіння, добрив, паливно-мастильних матеріалів, оплату праці та розрахунки з постачальниками. Така структура свідчить про виробничу орієнтованість господарства та ефективне використання ресурсів.

Важливою складовою фінансового стану є ліквідність, тобто здатність

підприємства своєчасно виконувати короткострокові зобов'язання. Баланс підприємства свідчить про переважання оборотних активів над поточними зобов'язаннями, що формує позитивний коефіцієнт покриття. Основна частина ліквідних коштів зосереджена на рахунках у банках та у вигляді готівки в касі, що забезпечує оперативність розрахунків і фінансову гнучкість у періоди пікових господарських навантажень.

Для більш глибокої оцінки результативності господарської діяльності та визначення тенденцій розвитку доцільно проаналізувати структуру і динаміку доходів підприємства за останні три роки. Такий аналіз дозволяє простежити зміни у джерелах формування фінансових надходжень, виявити ключові напрями зростання, оцінити ефективність використання виробничих ресурсів та стабільність грошових потоків.

Таблиця 3.1

Структура і динаміка доходів підприємства за 2022–2024 рр.

Види доходів	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Відхилення 2024 р. (+,-) до 2022 р.	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	абсолютне, тис. грн	відносне, %
Чистий дохід від основної операційної діяльності	57273	91,9	185921,2	92,8	235468,1	92,4	+178195,1	У 4,1 р.
Дохід від іншої операційної діяльності	2203,7	3,5	10114,9	5,1	9980,5	3,9	+7776,8	У 4,5 р.
Інші доходи	2834,2	4,5	4220,5	2,1	9258,2	3,7	+6424	У 3,3 р.
Усього	62310,9	100	200256,6	100	254706,8	100	+192395,9	У 4,1 р.

Аналіз динаміки доходів підприємства свідчить про стійке зростання обсягів діяльності протягом 2022–2024 років. Загальний дохід підприємства за цей період збільшився на 192,4 млн грн, або у 4,1 раза, що характеризує підприємство як фінансово активне й орієнтоване на розширення виробничих масштабів.

Основним джерелом формування доходів залишається чистий дохід від

основної операційної діяльності, питома вага якого становить понад 92% у загальній структурі. Це свідчить про високу концентрацію прибутків у межах основного виробництва - реалізації сільськогосподарської продукції власного вирощування. Зростання цього показника з 57,3 млн грн у 2022 р. до 235,5 млн грн у 2024 р. демонструє підвищення продуктивності, розширення посівних площ і вдосконалення маркетингової політики підприємства.

Дохід від іншої операційної діяльності (надання транспортних, ремонтних, допоміжних послуг, оренда техніки) зріс у 4,5 раза - з 2,2 млн грн до 9,98 млн грн. Це може свідчити про диверсифікацію господарських операцій і використання наявних ресурсів для отримання додаткового прибутку. Частка цих доходів збільшилася до 3,9%, що є позитивною тенденцією з точки зору підвищення стійкості до ринкових ризиків.

Значне зростання демонструє також група інших доходів, які охоплюють фінансові надходження, безоплатно отримані активи, компенсації та інші позареалізаційні прибутки. Їх обсяг зріс у 3,3 раза (на 6,4 млн грн), що свідчить про активну фінансово-інвестиційну політику підприємства та здатність залучати ресурси з різних джерел.

Загалом структура доходів залишається раціональною: частка основної діяльності є стабільно високою, а додаткові операції розвиваються у помірному темпі, забезпечуючи диверсифікацію джерел надходжень. Така динаміка свідчить про ефективне управління виробничими й фінансовими потоками, що в комплексі формує позитивну тенденцію до підвищення фінансової результативності підприємства.

Зростання обсягів доходів підприємства супроводжується відповідним підвищенням рівня витрат, що є закономірним наслідком розширення виробничої діяльності. Для оцінки ефективності використання ресурсів важливо проаналізувати склад, структуру та динаміку витрат, оскільки саме вони визначають рівень собівартості продукції, рентабельність виробництва та фінансову стійкість підприємства.

Основну частину витрат у господарстві становлять матеріальні витрати,

пов'язані із закупівлею насіння, добрив, засобів захисту рослин, паливно-мастильних матеріалів, запасних частин і ремонтних послуг. Значна частка припадає також на витрати на оплату праці з нарахуваннями, що відображає трудомісткий характер аграрного виробництва. Окрему вагу мають відрахування на соціальні заходи, амортизаційні відрахування та інші операційні витрати, пов'язані з утриманням техніки, енергозабезпеченням і логістикою.

Порівняльний аналіз за 2022–2024 роки дає змогу простежити тенденції зміни структури витрат і визначити, наскільки раціонально підприємство використовує свої ресурси, оптимізує собівартість та контролює рівень непродуктивних витрат.

Таблиця 3.2

**Динаміка та структура витрат і відрахувань
підприємства за 2022 - 2024 рр.**

Види витрат і відрахувань	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Відхилення (+;-) 2024 р. до 2022 р.	
	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн.	у % до під- сумку	суми, тис. грн	у %
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	29738,6	58,7	77747,4	47,9	122996	66,7	+93257,4	У 4,1 р.
Інші операційні витрати	10002,9	19,8	67106,7	41,4	39950,9	21,7	+29948	У 4 р.
Інші витрати	10899,6	21,5	17325,6	10,7	21498,8	11,7	+10599,2	+97,2
Усього витрат	50641,1	100	162179,7	100	184445,7	100	+133804,6	У 3,6 р.

Аналіз даних табл. 3.2 показує, що протягом 2022–2024 років витрати підприємства зросли в 3,6 раза - з 50,6 млн грн до 184,4 млн грн, що відповідає розширенню масштабів виробництва та зростанню обсягів реалізації продукції. Найбільшу частку в структурі витрат становить собівартість реалізованої продукції, яка у 2024 р. досягла 122,99 млн грн або 66,7% загального обсягу. Збільшення цього показника на 93,3 млн грн порівняно з 2022 р. пояснюється зростанням цін на паливно-мастильні матеріали, добрива та засоби захисту

рослин, а також активізацією виробничих процесів у господарстві. Висока питома вага собівартості свідчить про матеріаломісткий характер діяльності підприємства, що є типовим для аграрного сектору.

Інші операційні витрати зросли у 4 рази - з 10,0 млн грн до 39,9 млн грн, що становить 21,7% загального обсягу. Їхнє збільшення зумовлене підвищенням тарифів на енергоносії, транспортно-логістичні послуги, ремонт техніки та оплату допоміжних робіт. Незважаючи на це, зниження питомої ваги операційних витрат порівняно з 2023 роком (із 41,4% до 21,7%) свідчить про поліпшення структури витрат і підвищення ефективності управління ресурсами.

Показник інших витрат залишається відносно стабільним, хоча у 2024 р. зафіксовано їх зростання до 21,5 млн грн (на 10,6 млн грн або на 97,2% порівняно з 2022 р.). До цієї групи включаються амортизаційні відрахування, фінансові витрати та витрати, не пов'язані безпосередньо з основною діяльністю, що свідчить про посилення інвестиційної активності підприємства.

Загалом аналіз структури витрат демонструє раціональну тенденцію: зростання обсягів виробництва супроводжується помірним збільшенням питомих витрат, що вказує на ефективну ресурсну політику підприємства. Зниження частки інших операційних витрат при одночасному зростанні виробничої собівартості свідчить про концентрацію фінансових ресурсів на основних напрямках діяльності, що позитивно впливає на фінансові результати підприємства.

Оцінюючи фінансово-економічний стан підприємства, важливо не лише проаналізувати доходи й витрати, а й дослідити структуру та динаміку майна підприємства, оскільки саме активи є матеріальною основою його діяльності. Від ефективності використання виробничих ресурсів залежить рівень прибутковості, ліквідності та інвестиційної привабливості господарства.

Зростання вартості майна свідчить про розширення виробничого потенціалу підприємства, підвищення його капіталізації та здатність до самофінансування. Водночас аналіз структури активів дозволяє визначити

співвідношення між необоротними й оборотними засобами, оцінити ступінь мобільності ресурсів і рівень фінансової стійкості.

Для відображення змін у складі й структурі активів підприємства за 2022–2024 роки складено узагальнюючі дані, наведені у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

**Динаміка та структура майна підприємства за 2022 - 2024 рр.
(станом на кінець року)**

Види активів	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Відхилення (+;-) 2024 р. до 2022 р	
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	у %
Майно – всього	217145,1	100	364909,4	100	420806,9	100	+203661,8	+93,8
1. Необоротні активи	41211,5	19,0	91655,5	25,1	81785	19,4	+40573,5	+98,5
1.1. Основні засоби	38276,4	17,6	55087,5	15,1	45217	10,7	6940,6	+18,1
2. Оборотні активи	175933,6	81,0	273253,9	74,9	339021,9	80,6	+163088,3	+92,7
2.1. Запаси	51074	23,5	118276,3	32,4	85196,2	20,2	+34122,2	+66,8
2.1.1. Вироб- ничі запаси	11732,5	5,4	39420,1	10,8	24063	5,7	+12330,5	У 2,1 р.
2.1.2. Готова продукція та товари	39341,5	18,1	78856,2	21,6	61133,2	14,5	+21791,7	+55,4
2.2. Поточна дебіторська заборгованість	124658,6	57,4	151394,7	41,5	247964,1	58,9	+123305,5	+98,9
2.3. Грошові кошти	183,3	0,1	2139,8	0,6	370,4	0,1	+187,1	У 2 р.
2.4. Витрати майбутніх періодів	-	-	9,6	0,0	4266,1	1,0	+4266,1	Х
2.5 Інші оборотні активи	17,7	0,0	1433,5	0,4	1225,1	0,3	+1207,4	У 69,2 р.

Аналіз даних табл. 3.3 свідчить, що за період 2022–2024 рр. вартість майна підприємства суттєво зросла - з 217,1 млн грн до 420,8 млн грн, тобто майже вдвічі (+93,8%). Така позитивна динаміка відображає розширення масштабів господарської діяльності, зміцнення виробничо-ресурсної бази та підвищення фінансового потенціалу підприємства.

У структурі активів домінують оборотні засоби, частка яких становила 80,6% у 2024 р. проти 81,0% у 2022 р.. Це свідчить про орієнтацію підприємства на активну виробничу діяльність і високий рівень мобільності ресурсів. Приріст оборотних активів за досліджуваний період становив 163,1 млн грн (понад 92%), що зумовлено насамперед збільшенням дебіторської заборгованості та обсягів запасів.

Поточна дебіторська заборгованість є найбільшою статтею оборотних активів і у 2024 р. досягла 247,96 млн грн (58,9% загального обсягу майна). Порівняно з 2022 роком вона зросла майже удвічі, що свідчить про збільшення обсягів реалізації продукції в кредит, розширення клієнтської бази, але водночас потребує посилення контролю за своєчасністю розрахунків із контрагентами.

Запаси підприємства зросли на 66,8%, досягнувши у 2024 р. 85,2 млн грн. Таке зростання пояснюється розширенням обсягів виробництва, необхідністю формування виробничих запасів та збереження частини готової продукції для реалізації в наступних періодах. Водночас зниження їх питомої ваги з 23,5% до 20,2% свідчить про покращення оборотності матеріальних ресурсів.

Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції залишаються на незначному рівні (0,1%), що є типовим для аграрних підприємств, які активно реінвестують обігові ресурси у виробництво. Незначне коливання цього показника пов'язане із сезонністю надходжень та використання коштів.

Необоротні активи підприємства зросли майже удвічі - з 41,2 млн грн до 81,8 млн грн. Приріст у 40,6 млн грн (98,5%) свідчить про оновлення та модернізацію основних засобів, насамперед сільськогосподарської техніки та обладнання. Частка необоротних активів у загальній вартості майна залишається стабільною (близько 19%), що забезпечує збалансованість структури активів і раціональне співвідношення між довгостроковими й поточними ресурсами.

Отже, підприємство демонструє стійке зростання майнового потенціалу та збереження оптимальної структури активів. Збільшення частки оборотних

засобів при одночасному зростанні необоротних активів свідчить про ефективне управління ресурсами, спрямоване на підвищення продуктивності та забезпечення стабільного фінансового розвитку.

Для забезпечення фінансової рівноваги підприємства важливо не лише оцінити склад і динаміку активів, а й дослідити джерела їх формування, тобто структуру власного та позикового капіталу. Саме співвідношення цих складових визначає рівень фінансової незалежності, платоспроможності та стійкості господарства.

Фінансова стабільність підприємства базується на раціональному поєднанні власних і залучених ресурсів, що дозволяє підтримувати достатній рівень ліквідності та водночас забезпечувати розвиток виробництва. Збільшення обсягів власного капіталу свідчить про зростання внутрішнього потенціалу підприємства, тоді як оптимальний рівень залучення позикових коштів дає змогу ефективно фінансувати сезонні витрати та інвестиційні потреби.

Динаміка та структура джерел фінансування активів підприємства за 2022–2024 роки наведена у табл. 3.4, що дозволяє оцінити зміни у співвідношенні між власним капіталом і зобов'язаннями, а також визначити тенденції у фінансовій політиці підприємства. Аналіз структури пасиву (табл. 3.4) свідчить, що упродовж 2022–2024 рр. фінансова модель підприємства зазнала якісних трансформацій у напрямі зміцнення власного капіталу та зменшення боргового навантаження. Загальна сума джерел формування капіталу збільшилася з 217,1 млн грн до 420,8 млн грн, тобто майже удвічі (+93,8 %).

Найсуттєвіше зростання спостерігається за статтею власного капіталу, який у 2024 р. досяг 284,6 млн грн, що у 4,4 раза більше, ніж у 2022 р. Його частка у загальній структурі пасиву підвищилася з 29,5 % до 67,6 %, що свідчить про високий рівень фінансової незалежності підприємства. Основним джерелом приросту виступив нерозподілений прибуток, який відображає зростання обсягів чистого фінансового результату, реінвестованого у розвиток

виробництва. Така тенденція є позитивною, оскільки свідчить про стабільну прибутковість і спрямування отриманих доходів на розширення господарської діяльності.

Таблиця 3.4

**Динаміка та структура джерел формування капіталу
підприємства за 2022 - 2024 рр. (станом на кінець року)**

Види пасивів	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Відхилення (+;-) 2024 р. до 2022 р	
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	у %
Капітал – всього	217145,1	100	364909,4	100	420806,9	100	+203661,8	+93,8
1. Власний капітал	64024,2	29,5	239313,7	65,6	284552,3	67,6	+220528,1	У 4,4 р.
1.1. Зареєстрований капітал	31	0,0	32	0,0	32	0,0	+1	+3,2
1.2. Нерозподілений прибуток	63993,2	29,5	239281,7	65,6	284520,3	67,6	+220527,1	У 4,4 р.
2. Зобов'язання і забезпечення	153120,9	70,5	125595,7	34,4	136254,6	32,4	-16866,3	-11,0
2.1. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	26620,4	12,3	87776	24,1	111108,7	26,4	+84488,3	У 4,2 р.
2.2. Поточні зобов'язання і забезпечення	126500,5	58,3	37819,7	10,4	25145,9	6,0	-101355	-80,1
2.2.1. Поточна кредиторська заборгованість	18358,7	8,5	4157	1,1	18531,3	4,4	+172,6	+0,9

Довгострокові зобов'язання і забезпечення збільшилися у 4,2 раза - з 26,6 млн грн до 111,1 млн грн. Їх частка у структурі пасиву зросла до 26,4 %. Це пояснюється залученням довгострокових кредитів і позик для модернізації основних засобів, що вказує на інвестиційний характер використання позикових ресурсів. Збільшення цього показника є прийнятним і свідчить про здатність підприємства залучати фінансування на тривалий період без критичного зростання ризиків.

Водночас поточні зобов'язання демонструють значне скорочення - з 126,5 млн грн до 25,1 млн грн (– 80,1 %). Така динаміка засвідчує зміцнення ліквідності та зниження короткострокової кредиторської залежності, що є важливим показником фінансової стійкості. Підприємство вчасно

розраховується з постачальниками й бюджетом, не допускаючи накопичення боргів.

Загалом, структура джерел формування капіталу підприємства є раціональною і фінансово збалансованою. Підвищення частки власного капіталу та зменшення короткострокових зобов'язань свідчать про зміцнення фінансової автономії, ефективне управління прибутком і зважену кредитну політику. Це створює передумови для стійкого розвитку підприємства, підвищення його інвестиційної привабливості та здатності самостійно фінансувати розширення виробничої бази.

У структурі активів підприємства дебіторська заборгованість посідає важливе місце, оскільки безпосередньо впливає на ліквідність, оборотність капіталу та платоспроможність. Аналіз цього показника дозволяє оцінити ефективність політики розрахунків із покупцями та замовниками, а також виявити тенденції у формуванні короткострокових фінансових ресурсів.

Для підприємства характерне поступове зростання обсягів дебіторської заборгованості, що свідчить про розширення обсягів реалізації продукції на умовах відстрочки платежів, однак вимагає посилення контролю за строками повернення коштів. Деталізована динаміка і структура дебіторської заборгованості наведена у табл. 3.5. Аналіз даних свідчить, що загальна сума дебіторської заборгованості підприємства у 2024 р. зросла майже вдвічі порівняно з 2022 р. - з 124,7 млн грн до 248,0 млн грн (+98,9 %). Це вказує на активізацію господарської діяльності та збільшення обсягів реалізації продукції з відстрочкою платежу. Водночас спостерігається зміна структури заборгованості:

- частка заборгованості за продукцію зменшилася з 47,6 % до 19,7 %, що може свідчити про своєчасніше надходження коштів від покупців або зміну умов реалізації продукції;

- інша поточна дебіторська заборгованість зросла майже утричі (у 2,9 рази) і на кінець 2024 р. становила 191,6 млн грн, або 77,3 % від загального обсягу, що може бути наслідком накопичення взаєморозрахунків із

контрагентами та внутрішніх розрахунків у процесі господарської діяльності;

- заборгованість з бюджетом хоч і має незначну питому вагу (3,0 %), проте збільшилася у 67,8 раза, що пов'язано зі зміною порядку податкових розрахунків, виникненням переплат чи відшкодуванням ПДВ.

Таблиця 3.5

**Динаміка та структура дебіторської заборгованості
підприємства за 2022 - 2024 рр. (станом на кінець року)**

Види дебіторської заборгованості	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Відхилення (+;-) 2024 р. до 2022 р.	
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	у %
Дебіторська заборгованість за продукцію	59375,4	47,6	40197,1	26,6	48914,7	19,7	-10460,7	-17,6
Дебіторська заборгованість за розрахунками:								
З бюджетом	109,9	0,1	7067,2	4,7	7447,9	3,0	+7338	У 67,8 р.
Інша поточна дебіторська заборгованість	65173,3	52,3	104130,4	68,8	191601,5	77,3	+126428,2	У 2,9 р.
Всього	124658,6	100	151394,7	100	247964,1	100	+123305,5	+98,9

Загалом динаміка свідчить про розширення кредитної політики підприємства, що з одного боку сприяє збільшенню обсягів реалізації, а з іншого - потребує посилення контролю за станом розрахунків і строками погашення заборгованості. Рациональним кроком для підприємства є впровадження системи внутрішнього моніторингу дебіторської заборгованості, що передбачає щомісячне відстеження строків платежів, визначення прострочених сум і формування резервів сумнівних боргів для мінімізації ризику втрати оборотних коштів.

Зростання дебіторської заборгованості закономірно відображається і на структурі зобов'язань підприємства, адже фінансова стійкість визначається не лише рівнем надходжень, а й здатністю своєчасно виконувати власні платіжні зобов'язання. Для підприємства характерна збалансована кредиторська політика, яка полягає у підтриманні раціонального співвідношення між власними та залученими коштами. Підприємство використовує коротко- та

довгострокові зобов'язання переважно для фінансування сезонних потреб і розширення виробництва. Оцінку структури та динаміки зобов'язань і забезпечень підприємства наведено у табл. 3.6.

Таблиця 3.6

**Динаміка та структура зобов'язань та забезпечень
підприємства за 2022 - 2024 рр. (станом на кінець року)**

Види зобов'язань	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Відхилення (+;-) 2024 р. до 2022 р.	
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	у %
1. Довгострокові зобов'язання	26620,4	59,2	87776	95,5	111108,7	85,7	+84488,3	У 4,2 р.
2. Поточні зобов'язання, в т.ч. за:	18358,7	40,8	4157	4,5	18531,3	14,3	+172,6	+0,9
товари, роботи, послуги	15657,3	85,3	3814,3	91,8	17854,4	96,3	+2197,1	+14,0
розрахунками з бюджетом	2664,8	14,5	290,5	7,0	421,6	2,3	-2243,2	-84,2
розрахунками зі страхування	1,4	0,0	1	0,0	17,4	0,1	+16	У 12,4 р.
розрахунками з оплати праці	35,2	0,2	51,2	1,2	237,9	1,3	+202,7	У 6,8 р.
Всього:	44979,1	100	91933	100	129640	100	+84660,9	У 2,9 р.

Аналіз зобов'язань та забезпечень підприємства за 2022–2024 рр. засвідчує чітку тенденцію до зростання загального обсягу зобов'язань, які за досліджуваний період збільшилися майже утричі. Основним джерелом цього зростання стали довгострокові зобов'язання, частка яких у структурі пасивів зросла з 59,2 % до 85,7 %. Така динаміка свідчить про розширення масштабів діяльності підприємства, активне залучення інвестиційних і кредитних ресурсів, а також орієнтацію на довгострокові проєкти, що потребують стабільного фінансування.

Поточні зобов'язання залишаються відносно стабільними в абсолютному вимірі, однак їхня питома вага у загальній структурі скоротилася до 14,3 %. Це зумовлено зменшенням кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом і підрядниками, що свідчить про підвищення рівня фінансової дисципліни та ефективність платіжної політики підприємства.

Водночас збільшення зобов'язань зі страхування та оплати праці є наслідком зростання соціальної відповідальності підприємства та розширення кадрового потенціалу. Така тенденція є позитивною, адже відображає підвищення рівня соціальних гарантій працівників та дотримання трудового законодавства.

Загалом структура зобов'язань підприємства характеризується збалансованістю: підприємство ефективно поєднує власні та позикові ресурси, зберігаючи фінансову стабільність і незалежність. Оптимальний рівень боргового навантаження дозволяє підприємству підтримувати ліквідність, своєчасно розраховуватися з контрагентами та продовжувати розвиток виробничої діяльності.

Підсумовуючи проведений аналіз структури зобов'язань та забезпечень, можна зазначити, що підприємство демонструє зважену боргову політику, яка поєднує раціональне використання довгострокових кредитних ресурсів із поступовим скороченням короткострокових зобов'язань. Такий підхід сприяє підвищенню ліквідності та зміцненню фінансової стійкості підприємства. Для більш глибокої оцінки цих тенденцій доцільно проаналізувати відносні показники фінансової стійкості, що відображають динаміку власного та позикового капіталу, рівень фінансової незалежності, маневреність і забезпеченість оборотними активами.

Аналіз відносних показників фінансової стійкості підприємства за 2022–2024 рр. засвідчує помітне покращення фінансової незалежності та збалансованості структури капіталу. Показники структури джерел формування капіталу демонструють позитивну динаміку. Зокрема, коефіцієнт автономії зріс із 0,295 до 0,676, що перевищує нормативне значення ($>0,5$) і свідчить про зміцнення власного фінансового потенціалу. Водночас коефіцієнт концентрації позикового капіталу зменшився з 0,705 до 0,324, тобто підприємство зменшило залежність від зовнішніх джерел фінансування. Відповідно, коефіцієнт фінансового ризику знизився з 2,392 до 0,479, що свідчить про зниження ризику неплатоспроможності та покращення платіжної дисципліни.

Таблиця 3.7

**Відносні показники оцінювання фінансової стійкості підприємства
за 2022 - 2024 рр. (станом на кінець року)**

Показники	Нормативне значення	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+; -) 2024 р. до 2022 р.
Показники структури джерел формування капіталу					
Коефіцієнт автономії	>0,5	0,295	0,656	0,676	0,381
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	<0,5	0,705	0,344	0,324	-0,381
Коефіцієнт фінансового ризику	<1	2,392	0,525	0,479	-1,913
Коефіцієнт фінансової стабільності	>1	0,418	1,905	2,088	1,670
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Зниження	0,294	0,268	0,281	-0,013
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	Зниження	0,174	0,699	0,815	0,642
Коефіцієнт поточних зобов'язань	Підвищення	0,826	0,301	0,185	-0,642
Показники стану оборотних активів					
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,5	0,356	0,617	0,713	0,356
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними коштами	>0,1	0,130	0,540	0,598	0,468
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними коштами	>0,5	0,447	1,248	2,380	1,933
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	Підвищення	0,008	0,014	0,002	-0,006
Показники стану основного капіталу					
Коефіцієнт майна виробничого призначення	Підвищення	0,230	0,259	0,165	-0,066
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Підвищення	0,176	0,151	0,107	-0,069
Коефіцієнт нагромадження амортизації	Зниження	0,500	0,569	0,645	0,145
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Підвищення	4,269	2,981	4,145	-0,124

Позитивним є зростання коефіцієнта фінансової стабільності до рівня 2,088, що означає перевагу власного капіталу над позиковим. Водночас структура боргових зобов'язань змінилася: частка довгострокових зобов'язань зросла (0,815 у 2024 р.), а поточних – зменшилася (0,185), що вказує на

переорієнтацію фінансової політики на довгострокові інвестиційні джерела.

Серед показників стану оборотних активів простежується зростання коефіцієнта маневреності власного капіталу (із 0,356 до 0,713) та коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власними коштами (із 0,130 до 0,598). Це підтверджує, що підприємство має достатній обсяг ліквідних ресурсів для фінансування поточної діяльності без надмірної залежності від кредитів. Коефіцієнт забезпеченості запасів власними коштами у 2024 р. досяг рівня 2,380, що значно перевищує норматив, свідчаючи про стійкість оборотного капіталу та ефективне управління запасами.

Щодо основного капіталу, то коефіцієнт майна виробничого призначення знизився до 0,165, а коефіцієнт реальної вартості основних засобів – до 0,107, що може свідчити про зменшення питомої ваги виробничих активів через переорієнтацію капіталу на оборотні засоби. Водночас коефіцієнт нагромадження амортизації підвищився до 0,645, що свідчить про поступове оновлення основних засобів і накопичення амортизаційного ресурсу.

Загалом результати аналізу підтверджують, що у 2022–2024 рр. підприємство значно зміцнило фінансову стійкість, підвищило частку власного капіталу та покращило баланс між довгостроковими і короткостроковими зобов'язаннями, забезпечивши стабільність розвитку та здатність ефективно реагувати на зовнішні економічні ризики.

3.2. Аналіз ліквідності балансу та оцінювання платоспроможності підприємства за системою відносних показників

Аналіз ліквідності балансу та оцінювання платоспроможності є одним із найважливіших напрямів фінансової діагностики, оскільки саме від рівня ліквідності залежить здатність підприємства виконувати свої поточні зобов'язання, забезпечувати безперервність операційної діяльності та підтримувати довіру контрагентів і кредиторів.

Наукове значення цього підрозділу полягає в поглибленому дослідженні взаємозв'язку між структурою активів і пасивів, визначенні здатності підприємства трансформувати ресурси в грошову форму для своєчасного погашення боргів. У процесі аналізу формується інформаційна база для стратегічного управління фінансовими потоками, оптимізації структури оборотного капіталу та розроблення заходів із забезпечення платоспроможності.

Метою аналізу є оцінювання здатності підприємства своєчасно та в повному обсязі розраховуватися за короткостроковими й довгостроковими зобов'язаннями, виявлення тенденцій зміни ліквідності активів та визначення рівня фінансової гнучкості.

Основні завдання аналізу ліквідності та платоспроможності передбачають:

1. Класифікацію активів і пасивів за ступенем ліквідності та термінами погашення зобов'язань.

2. Побудову аналітичних таблиць ліквідності балансу, що дозволяють визначити покриття поточних зобов'язань найбільш мобільними активами.

2. Розрахунок системи відносних показників ліквідності - коефіцієнтів поточної, швидкої та абсолютної ліквідності, а також коефіцієнта покриття короткострокових зобов'язань.

4. Аналіз динаміки цих показників за кілька звітних періодів, порівняння з нормативними значеннями та оцінку тенденцій.

5. Формування висновків і рекомендацій щодо підвищення рівня платоспроможності, оптимізації оборотних активів і структури короткострокових зобов'язань.

Методика проведення аналізу ґрунтується на поєднанні аналітичного, розрахунково-коефіцієнтного, графічного та порівняльного методів.

Аналітичний метод забезпечує групування активів за рівнем ліквідності: абсолютно ліквідні (грошові кошти, короткострокові фінансові інвестиції), швидко реалізовані (дебіторська заборгованість), повільно реалізовані (запаси)

та важкореалізовані (необоротні активи).

Розрахунково-коефіцієнтний метод використовується для визначення показників ліквідності й платоспроможності, що відображають співвідношення між поточними активами та короткостроковими зобов'язаннями.

Порівняльний метод дозволяє зіставити отримані значення з нормативними орієнтирами та середньогалузевими даними, що забезпечує реалістичність оцінки.

Алгоритм проведення аналізу ліквідності балансу включає такі етапи:

1. Формування аналітичної таблиці балансу, у якій активи групуються за рівнем ліквідності (A1 – грошові кошти, A2 – дебіторська заборгованість, A3 – запаси, A4 – необоротні активи), а пасиви – за строками погашення (П1 – найтерміновіші зобов'язання, П2 – короткострокові, П3 – довгострокові, П4 – власний капітал).

Порівняння сум активів і пасивів кожної групи:

- якщо $A1 \geq П1$, підприємство має достатньо ліквідних коштів для негайного погашення поточних боргів;

- якщо $A1 + A2 \geq П1 + П2$ - фінансова ситуація вважається стабільною;

- якщо $A1 + A2 + A3 \geq П1 + П2 + П3$ - підприємство зберігає загальну ліквідність балансу.

2. Розрахунок системи коефіцієнтів ліквідності: коефіцієнта поточної ліквідності (норматив 1–2), коефіцієнта швидкої ліквідності (норматив $\geq 0,7-1$), коефіцієнта абсолютної ліквідності (норматив $\geq 0,2-0,3$).

3. Оцінювання платоспроможності через співвідношення грошових потоків, дебіторської та кредиторської заборгованості.

4. Формування висновків і рекомендацій, спрямованих на підвищення рівня ліквідності, оптимізацію структури оборотних активів і забезпечення стабільної платоспроможності.

Результати проведеного аналізу є корисними для широкого кола користувачів:

- для власників - як орієнтир ефективності фінансової політики;

- для менеджменту - як аналітична основа для управлінських рішень;
- для інвесторів і кредиторів - як індикатор надійності та кредитоспроможності;
- для контролюючих органів - як джерело оцінки фінансової дисципліни підприємства.

Таким чином, аналіз ліквідності балансу та платоспроможності є не лише елементом фінансової діагностики, а й важливим управлінським інструментом, що дозволяє своєчасно виявити фінансові ризики, запобігти кризовим явищам і забезпечити стабільність функціонування підприємства у довгостроковій перспективі.

Для комплексної оцінки рівня ліквідності підприємства доцільно провести групування активів балансу за ступенем їх перетворення в грошові кошти. Такий підхід дозволяє визначити, наскільки швидко окремі елементи майна можуть бути використані для покриття поточних зобов'язань, та виявити рівень фінансової гнучкості підприємства.

Аналіз ліквідності базується на послідовному порівнянні обсягів активів і пасивів, класифікованих за рівнем мобільності. До абсолютно ліквідних активів (A1) належать грошові кошти та короткострокові фінансові інвестиції, до швидкоореалізованих (A2) - дебіторська заборгованість, до повільноореалізованих (A3) - запаси та витрати майбутніх періодів, тоді як важкоореалізованими (A4) є необоротні активи.

Розподіл активів за цими групами дає змогу здійснити аналітичне зіставлення зі структурою зобов'язань, оцінити співвідношення мобільних ресурсів і короткострокових боргових вимог, а також визначити рівень загальної ліквідності балансу.

З метою проведення такого аналізу нижче наведено узагальнені дані про динаміку та структуру активів підприємства за 2022–2024 рр., згруповані відповідно до ступеня їх ліквідності. Аналіз структури активів за рівнем ліквідності свідчить про збалансовану динаміку зростання ресурсного потенціалу підприємства та підвищення можливостей оперативного реагування

на фінансові зобов'язання. Так, протягом 2022–2024 рр. загальна вартість активів підприємства зросла на 203,7 млн грн, або на 93,8%, що відображає стійке нарощування майнової бази. Найвагомніше збільшення спостерігається за рахунок середньо-ліквідних активів — дебіторської заборгованості та інших оборотних активів, частка яких у загальній структурі зросла до 59,2%. Це свідчить про активізацію операційної діяльності підприємства та розширення обсягів реалізації продукції з відстроченням платежів.

Таблиця 3.8

**Динаміка та структура активів для визначення ліквідності
підприємства за 2022 - 2024 рр. (станом на кінець року)**

Види активів за рівнем ліквідності	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Відхилення 2024 р. до 2022 р. (+, -)		
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	питомої ваги, п.п.	у %
1. Високо- ліквідні активи	183	0,1	2140	0,6	370	0,2	+187	+0,1	У 2,2 р.
2. Середньо- ліквідні активи	124676	57,4	152828	41,9	249189	59,2	+124513	+1,8	+99,9
3. Низько- ліквідні активи	51074	23,5	118276	32,4	85196	20,2	+34122	-3,3	+66,8
4. Важко- ліквідні, або активи, що важко реалізуються	41212	19,0	91665	25,1	86051	20,4	+44840	+1,4	У 2,1 р.
Разом	217145	100	364909	100	420807	100	+203662	X	+93,8

Позитивною тенденцією є також зростання обсягу високоліквідних активів, тобто грошових коштів і короткострокових фінансових інвестицій, що підвищує оперативну платоспроможність підприємства. Хоча їх питома вага залишається незначною (0,2%), збільшення у 2,2 рази свідчить про посилення грошової позиції.

Натомість спостерігається зменшення частки низько-ліквідних активів (з 23,5% до 20,2%), що можна оцінити як позитивний результат, адже це свідчить про раціональніше використання запасів і зменшення коштів, «заморожених» у

матеріальних ресурсах.

Важко-ліквідні активи — необоротні засоби — у 2024 р. збільшилися на 44,8 млн грн (у 2,1 раза), що пов'язано із модернізацією основних засобів і розширенням виробничих потужностей.

У цілому структура активів демонструє оптимальне співвідношення мобільних і довгострокових ресурсів, що свідчить про стабільний розвиток підприємства, достатній рівень ліквідності та збалансованість фінансової політики.

Для забезпечення повного уявлення про рівень ліквідності балансу доцільно провести групування пасивів за термінами їх погашення. Такий підхід дозволяє оцінити співвідношення між обсягом зобов'язань різного ступеня терміновості та ліквідністю активів, що забезпечують їх покриття. Саме зіставлення цих двох структур — активів і пасивів — визначає реальний рівень платоспроможності підприємства в коротко- та довгостроковій перспективі.

У процесі аналізу всі пасиви розподіляються за ступенем терміновості виконання зобов'язань:

- П1 - найтерміновіші зобов'язання, які потребують негайного погашення (кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, податками, оплатою праці тощо);
- П2 - короткострокові зобов'язання, що підлягають сплаті протягом одного року;
- П3 - довгострокові зобов'язання, строк погашення яких перевищує один рік;
- П4 - власний капітал, який є постійним джерелом фінансування та забезпечує фінансову незалежність підприємства.

Таке групування є основою для подальшого порівняльного аналізу ліквідності балансу та розрахунку показників поточної, швидкої й абсолютної ліквідності.

На основі узагальнених даних фінансової звітності підприємство здійснено групування пасивів за ступенем терміновості їх погашення,

результати якого наведено у таблиці нижче.

Таблиця 3.9

**Динаміка та структура пасивів за терміновістю
підприємства за 2022 - 2024 рр. (станом на кінець року)**

Види пасивів за терміном оплати	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Відхилення 2024 р. до 2022 р. (+, -)		
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	питомої ваги, пунктів	у %
1. Найбільш строкові зобов'язання	126501	58,3	37820	10,3	25146	6,4	-101355	-51,9	-80,1
2. Довго- строкові зобов'язання	26620	12,2	87776	24,1	111109	26,4	+84488	+14,2	У 4,2 р.
3. Постійні пасиви	64024	29,5	239314	65,6	284552	67,2	+220528	+37,7	У 4,4 р.
Разом	217145	100	364909	100	420807	100	+203662	X	+93,8

Аналіз структури пасивів за термінами оплати засвідчив зміцнення фінансової стійкості підприємства і поступовий перехід до більш стабільної моделі фінансування діяльності.

Зокрема, обсяг постійних пасивів (власного капіталу) у 2024 році зріс на 220,5 млн грн, або у 4,4 раза порівняно з 2022 роком, що свідчить про накопичення нерозподіленого прибутку та підвищення фінансової незалежності підприємства. Частка власного капіталу в загальній структурі пасивів збільшилася з 29,5% до 67,2%, тобто на 37,7 відсоткових пунктів. Така динаміка є позитивною ознакою зміцнення внутрішніх джерел фінансування та зменшення залежності від зовнішніх кредиторів.

Водночас найбільш строкові зобов'язання, що формують короткострокову заборгованість за поточними платежами (податки, постачальники, оплата праці), скоротилися у 4 рази - з 126,5 млн грн у 2022 році до 25,1 млн грн у 2024 році. Зменшення питомої ваги цієї групи на 51,9 пункту свідчить про зниження боргового навантаження та поліпшення платоспроможності підприємства в короткостроковому періоді.

Паралельно спостерігається зростання довгострокових зобов'язань (у 4,2

раза), що пояснюється розширенням інвестиційної діяльності та залученням банківських кредитів для модернізації виробництва. Зростання цієї групи при одночасному підвищенні власного капіталу формує оптимальну структуру фінансових джерел, де стабільні ресурси переважають над короткостроковими.

Таким чином, за підсумками аналізу можна зробити висновок, що підприємство забезпечило раціональне співвідношення мобільних і постійних зобов'язань, підвищило частку власних джерел фінансування, що в цілому позитивно характеризує його ліквідність, платоспроможність і кредитоспроможність.

Для комплексної оцінки платоспроможності та фінансової стабільності підприємства важливо не лише дослідити структуру активів і пасивів окремо, а й здійснити їх зіставлення за ступенем ліквідності та терміновості погашення. Такий підхід дає змогу встановити, наскільки швидко підприємство може перетворити свої активи на грошові кошти для покриття поточних зобов'язань, і визначити рівень його фінансової гнучкості.

Сутність аналізу ліквідності балансу полягає у порівнянні груп активів, згрупованих за рівнем мобільності (від високоліквідних до важкореалізовуваних), із групами пасивів, упорядкованими за термінами їх погашення (від найбільш строкових до постійних). Для досягнення абсолютної ліквідності балансу має виконуватись система нерівностей: $A1 \geq P1$; $A2 \geq P2$; $A3 \geq P3$; $A4 \leq P4$, де: $A1$ - високоліквідні активи; $A2$ - швидкоореалізовувані активи; $A3$ - повільноореалізовувані активи; $A4$ - важкореалізовувані активи; $P1$ – $P4$ - відповідні групи зобов'язань і капіталу за строками їх погашення.

Якщо ці співвідношення дотримуються, баланс вважається абсолютно ліквідним, що означає спроможність підприємства своєчасно виконувати свої платіжні зобов'язання за рахунок поточних активів.

З метою встановлення рівня ліквідності балансу підприємства проведено групування активів і пасивів за наведеними критеріями, результати чого відображено у таблиці нижче. Аналіз ліквідності балансу підприємства за 2022–2024 рр. засвідчив поступове зміцнення поточної платоспроможності та

фінансової стабільності підприємства.

Таблиця 3.10

**Оцінка ліквідності балансу підприємства
за 2022 - 2024 рр., тис. грн**

Умовні позна- чення	Надлишок (+) або нестача (-) платіжних засобів	Роки		
		2022	2023	2024
A1-П1	Високоліквідних активів	-126317	-35680	-24776
A2-П2	Середньоліквідних активів	124676	152828	249189
A3-П3	Низьколіквідних активів	24454	30500	-25913
	Разом	+22813	+147649	+198501

Насамперед, від’ємні значення за показником A1–П1 упродовж усіх трьох років (від –126,3 млн грн у 2022 р. до –24,8 млн грн у 2024 р.) свідчать про нестачу високоліквідних активів для негайного погашення найбільш строкових зобов’язань. Водночас динаміка цих даних демонструє позитивну тенденцію до скорочення дефіциту платіжних засобів, що є результатом зменшення поточної заборгованості перед кредиторами та підвищення ефективності управління грошовими потоками.

Разом із тим, надлишок середньоліквідних активів (A2–П2), який зріс із 124,7 млн грн у 2022 р. до 249,2 млн грн у 2024 р., повністю компенсує нестачу найбільш ліквідних засобів. Це означає, що підприємство має достатній обсяг дебіторської заборгованості та інших оборотних активів, які можуть бути швидко конвертовані у грошові кошти при потребі.

Певна нестача низьколіквідних активів (A3–П3) у 2024 році (–25,9 млн грн) свідчить про спрямування частини ресурсів у фінансування необоротних активів та підвищення капіталізації. Однак загальний результат балансу (+198,5 млн грн) підтверджує надлишок платіжних засобів і, відповідно, ліквідність балансу в цілому.

Отже, у 2024 році підприємство характеризується високим рівнем фінансової гнучкості, здатністю своєчасно погашати зобов’язання та достатньою маневреністю активів. Це свідчить про збалансовану структуру капіталу, позитивну динаміку платоспроможності та зміцнення позицій

підприємства у зовнішньоекономічному середовищі.

Для забезпечення об'єктивної характеристики фінансового стану підприємства недостатньо лише якісно оцінити співвідношення активів і пасивів за рівнем ліквідності. Тому на наступному етапі аналізу застосовуються системні кількісні показники ліквідності та платоспроможності, які дозволяють оцінити здатність підприємства вчасно виконувати свої коротко- і довгострокові зобов'язання за рахунок власних оборотних ресурсів.

До ключових показників відносять:

- коефіцієнт абсолютної ліквідності (Ка.л.), що характеризує частку найбільш ліквідних активів у покритті короткострокових боргів;
- коефіцієнт швидкої ліквідності (Кш.л.), який показує, яку частину поточних зобов'язань можна погасити за рахунок грошових коштів та дебіторської заборгованості;
- коефіцієнт поточної ліквідності (Кп.л.), що відображає загальну здатність підприємства розрахуватися за всіма короткостроковими зобов'язаннями за рахунок поточних активів;
- коефіцієнт платоспроможності (Кп), який визначає співвідношення власного капіталу і залучених коштів, демонструючи фінансову незалежність підприємства.

Розрахунок цих показників дає змогу оцінити структуру грошових потоків, рівень ризику неплатоспроможності та ефективність управління оборотним капіталом. Значення коефіцієнтів порівнюються з нормативними межами, що визначені фінансовою теорією та практикою управління.

Результати розрахунків узагальнено в табл. 3.11. Результати розрахунків показників ліквідності та платоспроможності свідчать про суттєве покращення фінансового стану підприємства у 2022–2024 рр. У 2022 році підприємство перебувало на межі низької платоспроможності, адже коефіцієнт абсолютної ліквідності становив лише 0,001, що вказує на недостатній обсяг високоліквідних активів для покриття короткострокових зобов'язань. Проте вже у 2023 році цей показник зріс до 0,057, а у 2024 році стабілізувався на рівні

0,015, що демонструє тенденцію до зростання грошових резервів підприємства.

Найбільш позитивну динаміку показали коефіцієнти покриття. Проміжний коефіцієнт зріс із 0,987 у 2022 р. до 9,924 у 2024 р., а загальний коефіцієнт покриття - з 1,391 до 13,482, що перевищує норматив у кілька разів. Це свідчить про високу здатність підприємства покривати свої поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів, насамперед дебіторської заборгованості та запасів.

Таблиця 3.11

**Показники оцінки ліквідності та платоспроможності
підприємства за 2022 – 2024 рр.**

Показники	Норматив- не значення	Роки			Відхилення (+;-) 2024 р. до 2022 р.
		2022	2023	2024	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	0,001	0,057	0,015	+0,013
Проміжний коефіцієнт покриття	>0,7	0,987	4,098	9,924	+8,937
Загальний коефіцієнт покриття	≥1,5	1,391	7,225	13,482	+12,091
Коефіцієнт платоспроможності	≥0,1	0,001	0,057	0,015	+0,013
Коефіцієнт критичної ліквідності	≥0,8	1,298	6,183	12,525	+11,227

Коефіцієнт критичної ліквідності підвищився з 1,298 у 2022 році до 12,525 у 2024 році, що вказує на надлишок оборотних активів над короткостроковими зобов'язаннями. Такий рівень забезпечує підприємству фінансову гнучкість і стабільність навіть за умов можливих затримок у надходженні коштів.

Загалом, динаміка показників демонструє покращення структури балансу, зростання фінансової незалежності та підвищення ефективності управління оборотним капіталом. Підприємство у 2024 році є платоспроможним, фінансово стійким суб'єктом господарювання, спроможним своєчасно виконувати свої зобов'язання та забезпечувати стабільність діяльності у середньостроковій перспективі.

3.3. Визначення ознак поточної, критичної та надкритичної неплатоспроможності

У процесі оцінювання фінансового стану підприємства важливим етапом є визначення рівня його платоспроможності, тобто здатності своєчасно виконувати грошові зобов'язання перед державою, працівниками, постачальниками, кредиторами та іншими контрагентами. Проте не менш значущим завданням фінансового аналізу є виявлення ознак неплатоспроможності, що дозволяє своєчасно ідентифікувати потенційні фінансові ризики та попередити настання кризових явищ у діяльності суб'єкта господарювання.

Під неплатоспроможністю підприємства розуміють нездатність виконувати свої зобов'язання у встановлені строки через відсутність достатнього обсягу грошових коштів чи ліквідних активів. У практиці фінансової діагностики розрізняють три основні види неплатоспроможності:

- поточну, яка відображає тимчасові фінансові труднощі, спричинені розривом у часі між надходженням і витрачанням коштів;
- критичну, що свідчить про серйозне погіршення фінансового стану, коли обсяг поточних активів стає меншим за поточні зобов'язання;
- надкритичну, за якої підприємство фактично втрачає можливість відновити платоспроможність без зовнішньої фінансової підтримки або реорганізаційних заходів.

Виявлення таких ознак є надзвичайно важливим, адже воно дозволяє оцінити ступінь фінансової загрози, визначити межу між тимчасовими труднощами і реальною загрозою банкрутства, а також розробити заходи щодо відновлення фінансової стійкості.

Методичні підходи до визначення неплатоспроможності ґрунтуються на системі коефіцієнтів ліквідності, рентабельності та фінансової незалежності, які аналізуються у взаємозв'язку. При цьому особлива увага приділяється збалансованості активів і зобов'язань, динаміці грошових потоків, обсягу

дебіторської заборгованості та якості капіталу.

Таким чином, метою даного розділу є оцінка поточного фінансового стану підприємства з позиції наявності або відсутності ознак поточної, критичної та надкритичної неплатоспроможності, визначення потенційних ризиків банкрутства та обґрунтування напрямів зміцнення платоспроможності підприємства у майбутньому.

Перед побудовою таблиці доцільно зазначити методичний підхід, який застосовується для діагностики неплатоспроможності.

У фінансовому аналізі визначення поточної, критичної та надкритичної неплатоспроможності здійснюється на основі співвідношення ключових показників ліквідності, структури капіталу та обсягу власних оборотних коштів. Методика передбачає порівняння фактичних значень коефіцієнтів із нормативними межами, установленими для виявлення фінансової загрози.

Згідно з Методичними рекомендаціями з виявлення ознак неплатоспроможності підприємств, підприємство визнається:

- поточне неплатоспроможним, якщо коефіцієнт покриття менший за 1;
- критично неплатоспроможним, якщо коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами має від'ємне значення;
- надкритично неплатоспроможним, якщо протягом тривалого періоду підприємство зазнає збитків, а частка власного капіталу у балансі не перевищує 0,25.

Саме за цими критеріями в табл. 3.12 подано результати оцінки фінансового стану підприємства за 2022–2024 рр., які дають змогу визначити рівень платоспроможності підприємства та оцінити тенденцію її зміни в динаміці. Проведений аналіз свідчить, що підприємство упродовж 2022–2024 рр. не мало ознак критичної чи надкритичної неплатоспроможності, а фінансові показники демонструють стійку позитивну динаміку. Значне зростання коефіцієнта загальної ліквідності з 1,397 до 13,482 підтверджує, що підприємство здатне повністю покривати свої короткострокові зобов'язання за рахунок оборотних активів. Підвищення коефіцієнта забезпеченості оборотних

активів власними коштами із 0,130 до 0,598 свідчить про зміцнення фінансової самостійності та зменшення залежності від залучених ресурсів.

Таблиця 3.12

**Визначення ознак поточної, критичної та надкритичної
неплатоспроможності підприємства за 2022 – 2024 рр.**

Показники	2022 р.	2024 р.	Відхилення 2024 р. (+;-) до 2022 р.
1. Довгострокові фінансові інвестиції, тис. грн	-	36450	+36450
2. Поточні фінансові інвестиції, тис. грн	-	-	X
3. Грошові кошти та їх еквіваленти	183,3	370,4	+187,1
4. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	26620,4	111108,7	+84488,3
5. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн	126379,9	25145,9	-101234
6. Показник поточної неплатоспроможності	-152817	-99434,2	+53382,8
7. Коефіцієнт загальної ліквідності	1,397	13,482	+12,085
8. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	0,130	0,598	+0,468
9. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	12362,4	70261,1	+57898,7

Водночас скорочення поточних зобов'язань на понад 101 млн грн у поєднанні зі зростанням довгострокових інвестицій і прибутковості діяльності вказує на ефективну реструктуризацію фінансових потоків і переорієнтацію підприємства на стратегічний розвиток. Зростання чистого прибутку у 5,7 рази є підтвердженням підвищення фінансової стійкості, зниження ризиків неплатоспроможності та підвищення інвестиційної привабливості підприємства.

Таким чином, за результатами оцінки, підприємство характеризується високим рівнем платоспроможності, відсутністю загроз банкрутства та достатніми резервами для забезпечення стабільного фінансового розвитку у перспективі.

Перед проведенням факторного аналізу доцільно зазначити його значення для оцінки фінансового стану підприємства.

Грошові кошти та їх еквіваленти посідають центральне місце у структурі оборотних активів, адже саме вони забезпечують поточну платоспроможність підприємства та можливість оперативного виконання короткострокових зобов'язань. У складі оборотних активів вони виконують роль найліквіднішого

елементу, безпосередньо впливаючи на рівень загальної ліквідності та фінансової гнучкості суб'єкта господарювання.

Факторний аналіз коефіцієнта загальної ліквідності дозволяє визначити, який саме вплив на його зміну справили динаміка оборотних активів і поточних зобов'язань, тобто які чинники забезпечили зростання або зниження здатності підприємства розраховуватися за короткостроковими боргами. Такий підхід дає змогу об'єктивно оцінити ефективність управління грошовими потоками, дебіторською заборгованістю та запасами, що формують загальний обсяг оборотних активів.

У таблиці 3.13 подано вихідні дані для проведення факторного аналізу коефіцієнта загальної ліквідності підприємства за 2022 і 2024 рр., що відображають взаємозв'язок між активами, зобов'язаннями та платоспроможністю підприємства.

Таблиця 3.13

Вихідна інформація для факторного аналізу коефіцієнта загальної ліквідності підприємства за 2022, 2024 рр.

Показники	Умовні позначення	Роки		Відхилення (+;-) 2024 р. до 2022 р.	
		2022	2024	абсолютне	відносне, %
1. Оборотні активи, тис. грн	ОА	176505,6	339021,9	+162516,3	+92,1
2. Поточні зобов'язання, тис. грн.	ПЗ	126379,9	25145,9	-101234	-80,1
3. Коефіцієнт загальної ліквідності	КЗЛ	1,397	13,482	+12,085	x

За даними табл. 3.13 проводиться розрахунок умовного значення коефіцієнта загальної ліквідності:

$$КЗЛ_{ум} = \frac{ОА_1}{ПЗ_0} \quad (3.11)$$

$$КЗЛ_{ум} = 339021,9/126379,9=2,683$$

Загальна зміна (+;-) коефіцієнта загальної ліквідності підприємства:

$$\Delta КЗЛ = КЗЛ_1 - КЗЛ_0. \quad (3.12)$$

$$\Delta КЗЛ = 13,482 - 1,397 = +12,085.$$

у тому числі за рахунок факторів:

1. Оборотних активів:

$$\Delta KЗЛ_{oa} = KЗЛ_{ум} - KЗЛ_0. \quad (3.13)$$

$$\Delta KЗЛ_{oa} = 2,683 - 1,397 = +1,286.$$

2. Поточних зобов'язань:

$$\Delta KЗЛ_{пз} = KЗЛ_1 - KЗЛ_{ум} \quad (3.14)$$

$$\Delta KЗЛ_{пз} = 13,482 - 2,683 = 10,799$$

Перевірка розрахунку:

$$\Delta KЗЛ = \Delta KЗЛ_{oa} + \Delta KЗЛ_{пз} \quad (3.15)$$

$$\Delta KЗЛ = 1,286 + 10,799 = 12,085.$$

Проведений факторний аналіз дозволяє з'ясувати причини зростання коефіцієнта загальної ліквідності підприємства у динаміці. Як видно з розрахунків, загальне підвищення коефіцієнта загальної ліквідності на 12,085 пунктів зумовлене впливом двох ключових чинників - зростанням оборотних активів і скороченням поточних зобов'язань.

Позитивний вплив збільшення оборотних активів становить +1,286, що відображає розширення ресурсної бази підприємства за рахунок приросту грошових коштів, дебіторської заборгованості та запасів. Найбільш ліквідна частина активів - грошові кошти та їх еквіваленти - виступає основним фактором підвищення платоспроможності, адже забезпечує швидке перетворення активів у платіжні засоби.

Найвагоміший результат продемонстровано під впливом зменшення поточних зобов'язань (ефект +10,799), що свідчить про раціональне управління кредиторською заборгованістю, підвищення дисципліни розрахунків із постачальниками та оптимізацію короткострокових позик. Зниження боргового навантаження дало змогу підприємству суттєво зміцнити ліквідність і зменшити фінансові ризики. Таким чином, підсумкове зростання коефіцієнта загальної ліквідності у 9,6 раза (з 1,397 до 13,482) є результатом поєднаного ефекту зростання активів та зниження зобов'язань, що характеризує підприємство як фінансово стабільне та платоспроможне підприємство з

ефективною політикою управління оборотним капіталом. Це свідчить про здатність підприємства своєчасно виконувати фінансові зобов'язання та підтримувати позитивну структуру балансу, де власні кошти переважають над позиковими ресурсами.

Підтримання досягнутого рівня платоспроможності вимагає не лише ефективного контролю за ліквідністю, а й системного механізму управління грошовими потоками та фінансовими ресурсами. У зв'язку з цим пропонується впровадити механізм управління платоспроможністю підприємства – табл. 3.14, що поєднує аналітичні, прогнозні та управлінські інструменти. Його метою є забезпечення фінансової рівноваги між активами та зобов'язаннями, а також формування стабільного рівня ліквідності на всіх етапах діяльності.

Таблиця 3.14

Алгоритм управління платоспроможністю підприємства

Суть виконуваних дій	Інформаційно-аналітичне забезпечення	Ключові показники контролю	Очікувані результати
1	2	3	4
1. Діагностика фінансового стану			
Аналіз структури активів і пасивів, оцінка ліквідності, оборотності дебіторської заборгованості, співвідношення власного і позикового капіталу	Баланс, звіт про фінансові результати, аналітичні таблиці	Коефіцієнти ліквідності, фінансової стійкості, автономії	Виявлення слабких місць у фінансовій структурі
2. Прогнозування грошових потоків			
Формування прогнозного бюджету руху грошових коштів з урахуванням сезонності, обсягів реалізації, витрат і податкових платежів	Звіт про рух грошових коштів, бізнес-план, система управлінського обліку	Чистий грошовий потік, коефіцієнт покриття	Забезпечення позитивного балансу надходжень і витрат
3. Оптимізація структури оборотних активів			
Підтримання раціонального співвідношення запасів, дебіторської заборгованості й грошових коштів, скорочення термінів інкасації дебіторки	Відомості про залишки запасів, журнали-ордери, оборотні відомості	Коефіцієнт оборотності оборотних активів, тривалість фінансового циклу	Прискорення обертання коштів і підвищення ліквідності
4. Управління зобов'язаннями			
Контроль за термінами погашення кредиторської заборгованості, реструктуризація короткострокових позик, узгодження графіків платежів	Договори з постачальниками, кредитні угоди, графіки погашення	Частка короткострокових зобов'язань у загальних пасивах	Зменшення ризику дефіциту ліквідних ресурсів

1	2	3	4
5. Контроль і моніторинг платоспроможності			
Регулярна перевірка відповідності фактичних показників установленим нормативам, виявлення відхилень і причин	Зведені фінансові звіти, аналітичні розрахунки, робочі документи контролю	Коефіцієнт загальної ліквідності, коефіцієнт покриття	Своєчасне реагування на негативні тенденції
6. Прийняття управлінських рішень			
Коригування фінансової політики, визначення потреби в залученні коротко-строкових кредитів або інвестицій	Аналітичні довідки, протоколи засідань керівництва	Рівень поточної платоспроможності, фінансова гнучкість	Підтримання стабільної фінансової рівноваги

Основна ідея цього механізму полягає у створенні замкненого циклу моніторингу, прогнозування та управління, який забезпечує гнучке реагування на зміни у фінансовому середовищі та внутрішніх процесах підприємства. Запровадження такого підходу дозволить не лише своєчасно ідентифікувати ризики втрати платоспроможності, а й попередити їх виникнення через коригування структури оборотних активів, політики кредитування клієнтів та управління дебіторською заборгованістю.

Застосування наведеного алгоритму створює можливість для динамічного управління платоспроможністю підприємства, забезпечуючи баланс між зростанням активів і контролем зобов'язань. Реалізація механізму в управлінській практиці підприємства сприятиме підвищенню ефективності використання оборотних коштів, запобіганню фінансовим ризикам і формуванню довгострокової фінансової стабільності.

Таким чином, запропонована модель не лише підвищує рівень оперативності фінансових рішень, а й має прикладне значення для стратегічного управління, оскільки дозволяє адаптувати фінансову політику підприємства до змін ринкової кон'юнктури, підтримуючи високий рівень ліквідності, ділової активності та інвестиційної привабливості.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження встановлено, що грошові кошти відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової стійкості та платоспроможності підприємства, адже вони є універсальним засобом розрахунків і основним джерелом підтримання безперервності виробничо-господарських процесів. Саме рух грошових ресурсів забезпечує можливість здійснення поточних витрат, розрахунків із постачальниками, працівниками, бюджетом та фінансовими установами.

Основним джерелом надходжень підприємства є чистий дохід від основної операційної діяльності, частка якого у загальній структурі доходів становить понад 90%. Його формування зумовлене стабільною реалізацією сільськогосподарської продукції, що забезпечує підприємству позитивний фінансовий результат і регулярне надходження коштів на поточні рахунки. Крім того, підприємство отримує доходи від іншої операційної діяльності та інші надходження, що посилює диверсифікацію грошових потоків і знижує ризик фінансових розривів.

Облік грошових коштів на підприємстві організований відповідно до вимог Національних П(С)БО. Для узагальнення інформації використовуються рахунки 30 «Готівка» і 31 «Рахунки в банках», що забезпечує повне відображення операцій з готівковими та безготівковими коштами. Готівкові операції здійснюються у касі на підставі прибуткових і видаткових касових ордерів, з обов'язковим записом у касовій книзі, що гарантує дотримання касової дисципліни. Безготівкові розрахунки проводяться через банківські установи на підставі платіжних доручень, вимог-доручень, інкасових розпоряджень, що підвищує оперативність та безпеку розрахунків.

У межах системи внутрішнього контролю діє інвентаризація грошових коштів, яка проводиться щорічно або в разі зміни матеріально відповідальної особи. Це дозволяє звірити фактичні залишки готівки з обліковими даними, виявити можливі порушення чи нестачі та своєчасно їх усунути. Для зміцнення

контролю доцільно впровадити робочий документ внутрішнього контролю руху грошових коштів, який би забезпечував періодичну звірку касових і банківських операцій, а також підвищував достовірність облікової інформації.

Фінансова звітність підприємства формується відповідно до національних стандартів, зокрема: Форма №1м «Баланс» — відображає стан грошових коштів і короткострокових фінансових інвестицій;

Фінансово-економічний стан підприємства у 2022–2024 рр. можна оцінити як стабільно позитивний, з тенденцією до сталого зростання основних фінансових показників. Підприємство послідовно зміцнювало власну капітальну базу, скорочувало частку позикових ресурсів і підвищувало рівень фінансової незалежності, що свідчить про ефективну структуру джерел фінансування. Позитивна динаміка прибутку, рентабельності та оборотних активів підтверджує зростання ділової активності, ліквідності й загальної платоспроможності. Загалом фінансовий стан підприємства є стійким, із наявним потенціалом подальшого розвитку та високою здатністю протистояти зовнішнім економічним ризикам.

Проведений аналіз ліквідності та платоспроможності підтвердив високий рівень фінансової стабільності підприємства та його спроможність ефективно управляти грошовими потоками. Упродовж 2022–2024 рр. спостерігається зростання всіх ключових коефіцієнтів ліквідності, що свідчить про зміцнення короткострокової платоспроможності, покращення структури активів і формування надлишку оборотних коштів над поточними зобов'язаннями. Це створює запас фінансової стійкості, знижує ризики неплатоспроможності та забезпечує гнучкість підприємства в управлінні ресурсами.

Результати факторного аналізу ліквідності доводять, що у 2024 році фінансовий стан підприємства істотно покращився порівняно з 2022 роком. Основним чинником зростання коефіцієнта загальної ліквідності стало скорочення поточних зобов'язань на 80,1%, що відображає раціональне управління борговими ресурсами, посилення контролю за платіжною дисципліною та ефективне використання власного капіталу. Паралельно

приріст оборотних активів майже на 92,1% свідчить про підвищення ефективності використання оборотного капіталу, збільшення обсягів грошових коштів і дебіторської заборгованості, які забезпечують гнучкість розрахунків і стабільність поточних фінансових потоків. Отже, підприємство характеризується високим рівнем платоспроможності, оптимальною структурою активів і низьким ризиком втрати ліквідності, що створює міцне підґрунтя для подальшого розвитку та фінансової стійкості.

У практичній площині доцільно впровадити на підприємстві моніторинговий аркуш внутрішнього контролю за рухом грошових коштів, який забезпечить систематичну звірку даних первинних документів, касової книги, банківських виписок і бухгалтерських реєстрів. Застосування цього інструмента дозволить підвищити рівень фінансової дисципліни, оперативно виявляти розбіжності та помилки, зміцнити систему внутрішнього контролю й забезпечити достовірність фінансової звітності.

Крім того, запропоновано механізм управління платоспроможністю підприємства, спрямований на забезпечення своєчасного моніторингу ліквідності, оптимізацію структури активів і зобов'язань, а також підвищення ефективності використання оборотних коштів. Реалізація цього підходу сприятиме зміцненню фінансової стійкості, покращенню грошових потоків і запобіганню кризовим явищам у діяльності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абесінова, О. К., Смиченко, Р. А. Грошові кошти у звітності підприємства: особливості відображення // *European Congress of Scientific Achievements : Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference*. – Barcelona : Barca Academy Publishing, 2024. – Pp. 391–394. – URL: <https://sci-conf.com.ua/i-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-european-congress-of-scientific-achievements-29-31-01-2024-barselona-ispaniya-arhiv/>.
2. Бицюк А., Ніколаєнко С.М. Методика аудиту касових операцій і розрахунків з підзвітними особами Сучасні проблеми бухгалтерського обліку та фінансів: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції, 16-17 листопада 2023 р. Київ : НУХТ, 2023. С. 7-9. <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/dc6b50a9-97ba-4228-b709-b65df0c3030c/content>
3. Буркова Л.А., Шепелюк В.А., Репенко В.Є. Сучасні аспекти та проблеми організації обліку та контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками згідно національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку з урахуванням ведення підприємством зовнішньоекономічної діяльності. Агросвіт. 2023. №9-10. С. 82-95. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/1498/1508>
4. Власенко Д. Облікові особливості виплати заробітної плати готівкою. *Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки здобувачів вищої освіти факультету обліку та фінансів: Збірник доповідей науково-практичних конференцій здобувачів вищої освіти за результатами проходження виробничих та технологічних практик*. 2025. Випуск 18. Полтава : ПДАУ, 2025. С. 13-14.
5. Власенко Д, Ганопольськи О. Майно чи гроші: облікові нюанси збільшення власного капіталу. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін: Збірник наукових праць VII Всеукраїнської науково-практичної конференції*. 30 жовтня 2025 р., м. Полтава, / Полтавський

державний аграрний університет. Полтава: ПДАУ, 2025.

6. Вплив змін валютних курсів: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21; IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01 січня 2012 р. / *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_022#Text (дата звернення 04.10.2025)

7. Горбачова О., Петрова А. Теоретичні засади ліквідності та платоспроможності банківської установи. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ (серія економічна). 2024. Вип. 1. С. 19–29. URL: <https://doi.org/10.32782/2311-844X/2024-1-3>.

8. Гриліцька А., Харченко А. Вплив грошових потоків на ліквідність та платоспроможність підприємства. Економіка та суспільство. 2025. № 72. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-133>.

9. Гусева О., Легомінова С., Дименко Р., Воскобоєва О., Ромащенко О. Методологічний підхід до управління конкурентними перевагами на основі збалансованості грошових потоків. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2021. Т. 5. № 40. С. 236–247. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v5i40.245095>.

10. Давиденко Н. М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 2. С. 36–40.

11. Дорошенко А. П. Оцінка ліквідності та платоспроможності в контексті діагностики загального фінансового стану підприємства. *Ефективна економіка*. 2010. № 3. С. 34–42.

12. Дорошенко А. П., Криштоп М. О. Аналіз платоспроможності: аналітичні підходи та управлінські рішення. Розвиток бухгалтерського обліку, аудиту, оподаткування та фінансів: реалії часу : тези доп. учасників Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 20 трав. 2025 р., м. Миколаїв. МНАУ, 2025. С. 172–174.

13. Жукевич С., Рожелюк В., Портоварас Т., Жук Н., Денчук П. Концепція управління ризиками: інтегральний аналіз за критеріями

фінансового стану підприємств. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. Т. 3, № 56. С. 156–172. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.56.2024.4363>.

14. Звіт про рух грошових коштів: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7; IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01 січня 2012 р. / *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019#Text (дата звернення 04.10.2025).

15. Зінченко О.В., Дідик Я.В. Організаційно-методичний аспект обліку грошових коштів та їх роль за сучасних умов господарювання. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 37. С. 725-731.

16. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова Національного банку України № 22 від 21 січня 2004 р. / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text> (дата звернення 04.10.2025).

17. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ МФУ № 291 від 30 листопада 1999 р. / *Верховна Рада України*. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 04.10.2025).

18. Каплонська А. Х. Етапи аналізу грошових потоків: систематизація поглядів. *Socially competent management of corporations in a behavioral economy: Collection of scientific papers / resp. Ed. Ondrej Mikulaš, Kostiantyn Pavlov, Karol Viktor, Olena Pavlova, Ladislav Viera, Liudmila Shostak, Anton Milan, Alla Lyalyuk*. European institute of further education, Podhájska, 2021. С. 348 – 351. Chapter II.

19. Кисельов І. Система показників платоспроможності та ліквідності, їх взаємозв'язок з фінансовою стійкістю. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 75. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-75-41>.

20. Кісь Г. Управління потенціалом підприємства як основа цілеспрямованого керування його розвитком. *Економічний форум*. 2022. Вип.1 (2). С. 59 - 68. URL: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2022-2-8>. (дата

звернення 04.10.2025).

21. Коблянська О. І., Коблянська Г. Ю., Бабенко О. С. Облік і аудит операцій на поточному рахунку. *Modern Economics*. 2018. № 7. С. 77-84. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/accounting-and-audit-operations-on-current-account>

(дата звернення 04.10.2025).

22. Кошова К. О., Остапенко Т. М. Сутність ліквідності та платоспроможності. Інноваційні підходи до розвитку технологій та економіки : матеріали IADTE, 27 черв. 2024 р., м. Свалява. ЗУНУ, 2024. С. 154–156.

23. Кузь В.І., Кіцен Т.О. Удосконалення обліку грошових коштів в контексті забезпечення платоспроможності суб'єкта господарювання. Молодий вчений. 2019. № 9 (73). С. 468 – 474. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/9/100.pdf> (дата звернення 04.10.2025).

24. Кузьменко Н. В., Яценко Н. М., Циган Р. М., Манченко І. В. Особливості організації аудиту грошових коштів на підприємстві в умовах сталого розвитку. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2021. № 5. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2021-5-7285>.

25. Кузьмін Є. О. Експрес-аналіз як інструмент фінансової аналітики звітності підприємств. Концептуальні шляхи розвитку науки та освіти : матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 29–30 трав. 2024 р. Львів : Львівський науковий форум, 2024. С. 52–54.

26. Курсові різниці. *Головбух*. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7399-kurosov-rznits> (дата звернення 04.10.2025).

27. Курсові різниці: правила розрахунку. URL: <https://devisu.ua/index.php/uk/stattia/kursovi-riznici-pravila-rozrahunku> (дата звернення 04.10.2025).

28. Лега О., Канцедал Н., Пешков А. Інвентаризація як інструмент забезпечення фінансової стійкості підприємства. Підприємництво та інновації. 2025. № 34. С. 37-44. URL: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/34.5>.

29. Лега О.В., Безкровний О.В., Канцедал Н.А., Лиженков В.Г., Шейко

А.Р. (2025). ESG-фактори та їх відображення в податковій звітності: виклики для аудиту. *Актуальні питання економічних наук*, Вип. 10. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15314566>.

30. Лопатовська О. О., Гаєвська О. С. Ліквідність та платоспроможність в контексті фінансового управління діяльністю підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022, № 1. С. 118-123.

31. Матківська Т. Я., Попович О. В. Проблеми та шляхи вдосконалення обліку операцій з грошовими коштами. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 7. doi: <https://doi.org/10.37634/efp.2020.7.9>

32. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ МФУ № 433 від 28 березня 2013 р. / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text> (дата звернення 04.10.2025).

33. Моторя М. С. Аналіз ліквідності та платоспроможності компанії. Сучасні тенденції в розвитку банківської системи та фінансових ринків України : матер. IV Всеукр. студент. наук.-практ. конф. Дніпро : ДНУ ім. О. Гончара, 2024. С. 146–148.

34. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 7 лютого 2013 р. / *Верховна Рада України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_bills_stand_laws (дата звернення 04.10.2025).

35. Олійник О. О., Роговий С. М. Фінансовий стан підприємства в контексті ліквідності та платоспроможності. *Агросвіт*. 2018. № 19. С. 34–38. DOI: 10.32702/2306-6792.2018.19.34. (дата звернення 04.10.2025).

36. Онищенко В Звіт про рух грошових коштів: алгоритм заповнення. *Головбух*. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7086-zvt-pro-ruh-groshovih-koshtv> (дата звернення 04.10.2025).

37. Онищенко В. Облік грошових коштів на рахунках в банку. *Головбух*. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7228-oblk-groshovih-koshtv-na-rahunkah-v-banku> (дата звернення 04.10.2025).

38. Отенко І. П., Азаренков Г. Ф., Іващенко Г. А. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 156 с.
39. Очеретько Л. М., Харьковська О. В. Удосконалення обліку грошових коштів. *Ефективна економіка*. 2021. № 12. DOI: [10.32702/2307-2105-2021.12.85](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.12.85)
40. Перерва П. Г., Лега О. В., Тютюнник С. В., Тютюнник Ю. М. Прибуток як основа фінансової стійкості та стратегічного розвитку підприємства. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 7. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14790464>.
41. Перерва П. Г., Лега О. В., Яловега Л. В. Податкове планування як інструмент системи управління підприємством. *Вісник Полтавського державного аграрного університету (Серія «Економіка, управління та фінанси»)*. 2024. Вип. 1. С. 58–62.
42. Петренко В. С. Методологія аналітичного аналізу грошових потоків спільних підприємств. *Причорноморські економічні студії*. Випуск 23. 2017. С. 106-110.
43. Пешков А., Лега О. Аналіз фінансової стійкості вітчизняних підприємств в умовах невизначеності. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. № 1 (10). С. 151–158. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.10-27>.
44. Податковий Кодекс України № 2755-VI від 02 грудня 2010 р. / *Верховна Рада України*. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 04.10.2025).
45. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів»: Наказ Міністерства фінансів України № 193 від 10 серпня 2000 р. / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text> (дата звернення 04.10.2025).
46. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 22 «Вплив інфляції»: Наказ Міністерства фінансів України № 147 від 28 лютого 2002 р. / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0269-02#Text> (дата звернення 04.10.2025).

47. Положення про ведення касових операцій у національній валюті України № 148 від 29 груд. 2017 р. / *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17>. (дата звернення 04.10.2025).

48. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ МФУ № 879 від 02 вересня 2014 р. / *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14> (дата звернення 04.10.2025).

49. Положення про порядок здійснення безготівкових розрахунків в Україні в національній валюті в особливий період: Постанова Національного банку України № 577 від 23 грудня 2003 р. / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0050-04#Text> (дата звернення 04.10.2025).

50. Прийдак Т. Б., Мокієнко Т. В., Ліпський Р. В., Красота О. Г., Пікуль С. В. Облік грошових коштів: історичний розвиток, сучасні вітчизняні та зарубіжні підходи, перспективні програмні рішення. Ефективна економіка. 2025. № 4. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.4.91>.

51. Приходько І. П. Нормативне регулювання та організація аудиту грошових коштів на аграрних підприємствах України. Ефективна економіка. 2025. № 6. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.6.1>.

52. Про банки і банківську діяльність: Закон України № 2121-III від 07 грудня 2000 р. / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення 04.10.2025).

53. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-ВР від 16 липня 1999 р. / *Верховна Рада України*. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua> дата звернення 04.10.2025).

54. Про валюту і валютні операції: Закон України № 2473-VIII від 21 червня 2018 р. / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text> (дата звернення 04.10.2025).

55. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України № 2120-IX від 15 березня 2022 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення 04.10.2025).

56. Про Національний банк України: Закон України № 679-XIV від 20 травня 1999 р. / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення 04.10.2025).

57. Радіонова Н. Й., Окончук А. Р. Організаційні і методичні засади аудиту грошових коштів підприємства. *Економіка та управління підприємствами: теорія, практика, перспективи розвитку* : колективна монографія / Кол. авторів. Полтава: ПП «Астроя», 2021. С. 112-117.

58. Розрахунок курсових різниць під час воєнного стану. URL: <https://www.buh24.com.ua/rozrahunok-kursovyh-riznycz-pid-chas-voyennogo-stanu/> (дата звернення 04.10.2025).

59. Самарічева Т. А. Вплив цифровізації економіки на аналіз ліквідності та платоспроможності підприємств. Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізації : матер. VI Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті д-ра екон. наук, проф., засл. діяча науки і техніки України Пили Василя Івановича, 16 січ. 2025 р. Хмельницький : Хмельниц. ун-т упр. та права ім. Леоніда Юзькова, 2025. С. 203–204.

60. Степаненко О. Властивості грошових потоків та ризики їх впливу на фінансову стабільність підприємства. Scientific Collection «InterConf+». 2024. № 44. С. 94–107. DOI: 10.51582/interconf.19-20.04.2024.009.

61. Степаненко О. І. Грошові кошти в системі бухгалтерського обліку підприємства. *Регіональна економіка та управління*. 2021. № 1 (31). С. 91 – 97.

62. Степова Т.Г., Татарінова Г.О., Гріщук Р.І. Облік грошових коштів: навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, Ротапринт, 2013 р. 120 с.

63. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ В. Л. Антикризовий механізм сталого розвитку підприємства. Харків : Віровець А. П. : Апостроф, 2012. 703 с.

64. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава : ПДАА, 2016. 430 с.

65. Фастовець Н., Харчук Т., Подольська О., Лутковська С., Воронько-Невіднича Т., Левківська Л. Стратегічне управління фінансами інноваційно адаптивних підприємств у стартап-бізнесі глокалізованих ринків. Financial and

Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2025. Т. 4, № 63. С. 166–179. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.63.2025.4916>.

66. Філіпова Ф., Атанасов А., Марінова Р., Запрянова Т. Корисність звітів про рух грошових коштів при ухваленні рішень щодо банківського кредитування: погляди з болгарської практики. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2025. Т. 1. № 60. С. 33–48. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.60.2025.4622>.

67. Фінансова звітність в умовах гіперінфляції: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 29; IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01 січня 2012 р. / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_048#Text (дата звернення 04.10.2025).

68. Фінансовий фронт: безготівкові розрахунки у воєнний час. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/03/12/683795/> (дата звернення 04.10.2025).

69. Хома І., Костюк-Пукаляк О. Удосконалення інструментарію оцінювання грошових потоків підприємств електронної комерції. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2019. Т. 3. № 30. С. 305–314. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i30.179640>.

70. Шарманська В. М., Чапля П. В. Особливості аналізу показників звіту про рух грошових коштів. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2022. № 2. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2022-2>.

71. Шкварчук Л. О., Слав'юк Р. А. Аналіз грошових потоків у системі оцінювання інвестиційної привабливості підприємств. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2017. Т. 1. № 22. С. 158–171. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v1i22.109943>.

72. Штай, П. Б., Жаборт, Д. А. Напрями удосконалення обліку операцій з грошовими коштами // *Проблеми та перспективи розвитку бізнесу в Україні: матеріали IV Міжнародної наук.-практ. конф. молодих вчених та здобувачів вищої освіти* (м. Львів, 22 лютого 2024 р.) : тези доповідей. – Львів : Львівський торговельно-економічний університет, 2024. – С. 308–310. – URL:

https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozdily/Naukovo_Doslidna_Chastyna/Docs/Zbirnik_konferenciji_m._Lviv_22_ljutogo_2024_r._dlja_saitu.pdf#page=308.

73. Шепелюк В. А., Жуган, В. В. Проблемні аспекти та шляхи вдосконалення обліку та аналізу нематеріальних активів // *Майбутнє – аудит : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (м. Кривий Ріг, 15 січня 2024 р.) / редкол. : М. І. Ступнік, В. С. Адамовська, М. Л. Крапивко, Є. В. Міщук [Електронний ресурс]. – Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2024. – С. 290–292. – URL: <https://www.knu.edu.ua/storage/files/2/Наука/Конференції/Конференції%202024/феуб%2015.04.24/Майбутнє%20–%20аудит%20матеріали.pdf#page=290>.

74. Яструбський, М., Левкович, І. Проблеми обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами // *Економіка та суспільство*. – 2022. – № 38. – URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-50>.